

REDACȚIA

ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 250; pe 1 lună fl. 1.

Nr. de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

ac și sir garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia-oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul II.

Număr de Duminecă

Nr. 24.

ANDREIU ȘAGUNA.

Nu suntem perduți. Că prevedința grijește de noi.

Au trecut peste neamul Românilor mii de primejdii. Dar' dușmanii s'au topit toți, câți au fost. Și Goții și Hunii și Tătarii. Toți. Ear' când din stepele Asiei Turcii au trecut în Balcani și Dunărea au trecut, atunci prevedința de Români îngrijitoare a născut din sinul tainic al vieților omenestii pe Mircea cel Bătrân și pe Ștefan cel Mare l-au născut și Turcii, cari lumea au biruit, s'au închinat dinaintea brațelor vênjoase de Români și cei puțini și slabi au încheiat învoială cinstită cu cei mulți și tari.

Că prevedința grijește de noi.

Așa au venit peste cei rēmași în marea străbună a scutirii noastre păgâni și rei, au venit cu sēlbătecia inimii peste noi și robi ne-au făcut. Veacuri și veacuri au gemut strămoșii nostri în jugul străin. Brațele noastre au grămădit altora bogății și strămoșii nostri au suferit chinurile întunecului de suflet dar' credința au păzit-o și oftările durerii n'au rēsunat zadarnic pe altarele sfințite ale Dumnezeuului nostru.

Că prevedința grijește de noi.

Dinaintea furtunelor măturătoare de neamuri prin crepăturile munților și prin văile reci s'au ascuns părinții nostri și acolo biserici din lemn și-au zidit și casa de nuiele numai, dar' inimile lor diamant și aur au fost, și diamantul prin suferințe tot mai strălucitor s'a făcut. Zadarnic au voit să murim și să nu mai fim în lumea aceasta odrasla lui Traian.

Zadarnic au voit.

Principii străini eu viclesug s'au apropiat de noi și cărți ni-au făcut din *sfânta Scriptură* în limba maicelor noastre, printre șirele lor venin vērșând, ca sufletul nostru să fie dat pierzării și lāsându-ne de legea străbună, la Dumnezei străini să ne închinăm. Dar' cu toate suferințele noastre credincioși am rēmas credinței vechi și mai bucuros am suferit chinurile vieții și ne-am bucurat de curățenia sufletului, decât trupul să ni-l desfătăm vênzându-ne fericirea de veci. Impērați, de cari o lume tremura, ni-au ispitit și chipul din poveste al Romei arētându-ne și marea cu sarea făgăduind la altă lege a ne duce voiau.

Zadarnic însă au voit.

Atunci străinilor au dat paza altarelor noastre și Sērbii puțini au fost stăpâni ai fericirii noastre sufletești. Taria cea veche a bisericii noastre s'a risipit din voința celor puternici, că așa au crezut să ne slăbească, să ne risipească și apă să facă din sângele nostru.

Inceet se apropia însă duhul, vremilor stăpân. Din depărtare glas se auzia rēsunând ca neamurile să se trezească din somn, că e vremea slobozării din jugul de robie, libertate și frățietate va fi între popoare, și cei nefericiți și chinuți vor stăpâni pământul. Sosit-a glasul și în văile

noastre și Români așteptau venirea omului lor.

Și eată, că omul a venit.

Nu a fost dintre noi. Ci departe de plaiurile noastre în mijlocul Ungurilor s'a născut pruncul *Anastasiu* în anul Domnului una mie opt sute și opt, cu cinci zile înainte sfințelor serbători ale lui Christos. *Naum Șaguna* îi ziceau tatălui seu și maică-sa a fost *Anastasia*. Tatal seu și maică-sa erau de viață dela frații nostri din Macedonia și Dumnezeu a binecuvântat cu belșug și cu fericire casele lor. Dar' erau la străini și pruncul nici limba părinților nu știa, ci a crescut între cei ce nu-i erau frați și iubitori.

Era însă tinērul frumos ca o icoană la chip și mintea lui binecuvântată a fost de Dumnezeu, eară în sufletul lui norocul Românilor s'a sălășluit. Că făcându-se mare, *Anastasiu* s'a făcut cu minte și învățat, limbi multe știa și știința dreptului a învățat, de se putea face dirigător mare de țară, bogat, tignit, fericit. A prins însă sufletul lui cunoștința de neam și cum era bun la inimă, ca nimeni pe pământ, îl durea foarte, că neamul seu era nefericit și prigonit și nedreptățit. Cu sîrguința a învățat dară limba părinților sei și gând a luat în suflet să-și jertfească viața și mintea și toate ostenețele sale întru fericirea neamului seu. Lăpădatu-s'a de boieri căutând pe cei săraci și desprețuiți, s'a lăpădat de bucuriile vieții căutând să înveselească pe frați lăpădatu-s'a de fericirea pământului căutând al cerului dar. De unde putea să se facă tare și mare între cei mari și tari, *Anastasiu* a îmbrăcat haina cuvioasă a călugărului și s'a numit *Andrieu*. *Andrieu* „cel întâiu chemat“ — cum zice scriptura.

Atunci Sērbii erau stăpâni altarelor noastre și Sērbii vênzând învățătura cea mare a tinărului și bunătătea lui, la dînșii l'au chemat și acolo în Carloveț lângă patriarhul sērbesc s'a făcut *Andrieu* dascăl celor-ce învățau popia și om iubit al patriarhului s'a făcut. Dară nu căuta *Andrieu* fericire la străin, ci zi și noapte cetia și învăța, să afe drepturile neamului seu și armele științei să prindă sufletul seu, ca prin aceasta să ne mântuească pe noi.

Și eată că a voit Domnul, ca în anul 1845 să treacă la cele de veci *Vasilie Moga*, episcopul Românilor ortodoxi din Ardeal, ear' în anul următor cei-ce nu voiau binele nostru au numit în locul lui vicar pe *Andrieu Șaguna* din Carloveț și 2 ani după aceea la Turda, unde zace ascuns în țerină trupul lui *Mihaiu-Viteazul*, s'a ținut sobor să aleagă vladica Românilor din Ardeal. Și Români nu voiau pe omul propovedinței, ci numai puțini l'au ales pe dînsul. Dumnezeu însă, care ne iubeste, a voit și Imperatul a numit pe *Andrieu* episcop al nostru. Earăși s'a dus la Carloveț *Andrieu* și patriarhul Sērbilor l'a sfințit întru episcop, eară episcopul sfințit în biserica sârbească a ținut poporului de acolo cuvânt sērbesc,

dar' sērbeste a zis: „Tu Doamne știi, că eu cătră scopul meu a alerga doresc, pe Români transilvăneni din adâncul lor somn să-i deștept și cu voie cătră tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i trag. Tu Doamne umbrează-mă cu puternicul tēu scut, Tu îndulcește-mi în ceasul morții fracturile amarilor mele osteneli“.

Așa a zis, așa a făcut

Eram robiți și slabi. Biserica noastră în jug străin. Școli nu erau și derisul lumii era poporul. S'a apucat însă la muncă *Andrieu*. Alergat-a ziua și noaptea, osteneala nu cunoștea trupul lui și sufletul lui tot mai tare a îndrăgit poporul românesc. A venit viscolul revoluțiunii peste noi și pastorul nostru a știut a ne conduce prin furtuni, că cîinste am păzit și au câștigat Români iubirea celor buni, eară mai marii lumii au vênzut bunătatea și vitejia noastră și rēsplata faptelor noastre nu a întârziat.

Episcopul nostru ostenea pe la Impērați pentru binele nostru, eară acasă la Sibiu rēsvrătorii „sfințele icoane dela altare le-au batjocorit, au pușcat în icoana Domnului Christos și au strigat: a încetat de a mai fi Dumnezeul Românilor“.

Eară Dumnezeul Românilor n'a încetat de a mai fi, căci cei mândri s'au umilit și *Andrieu Șaguna* a câștigat dreptul românesc al bisericii noastre și cu înțelepciunea lui și cu iubirea lui de neam și cu bărbăția lui ni-a scos din întunereca lumină, la libertate ne-a scos din robie. Lăudat să fie numele lui!

Sērbii au voit să-l facă loruși patriarh, uniții l'au chemat să le fie Metropolit, toți voiau să le fie al lor dar' el a voit să fie al nostru și nu ne-a lāsāt.

Din nimic a ridicat palatul episcopesc dela Sibiu, școli și biserici a făcut, a întocmit tipar pentru cărți românești, a întemeiat foaie românească, cu duhul seu a zidit gimnaziul din Brașov, pe care ca ochii din cap l'a iubit și toate ne-a făcut *Andrieu Șaguna*. Dară nu era totuși odihnit în sufletul seu. Că viața omului este ca iarba câmpului și piatră mai tare a voit să zidească bisericii noastre. Așa s'a făcut iubit Impēratului nostru și din iubirea Impēratului cătră dînsul ne-a zidit noue țarie. Că a voit să pună soarta bisericii sale în mâinile poporului seu, ca nu voința celor puternici să fie stăpâna noastră, ci gândul nostru să stăpânească voințele noastre. Așa a trudit și a ostenit și rodul ostenelilor lui este *autonomia bisericii noastre*, ca acasă la noi, cel puțin în treburile bisericii noastre, noi înșine să fim stăpâni. Credincioșii să-și aleagă pe preotul lor, nu străinii și cei de sus, credincioșii să-și vadă de biserica lor, nu dușmanii rei și pretinții lor. Douzeci de ani a lucrat *Andrieu Șaguna* pentru autonomia bisericii noastre și în anul 1868 iubitul nostru Impērat a sfințit „*Statutul organic*“, peatra cea tare a libertății noastre bisericești.

Eată că hărnicia și iubirea tare de neam și-a ajuns scopul. Și înaintea

primului congres național-bisericesc al nostru marele arhieru cu sufletul ușorat a grăit: „De astăzi încolo depun responsabilitatea pentru ulterioara soartă a bisericii în mâinile acestui congres și ale celor viitoare și mă mângăi, căci cutez să zic, că nu în deșert am alergat, ca și cum ași fi bătut vēzduhul, ci luptă bună am luptat, curgerea am plinit și credința am păzit și că astăzi pot să mă rog lui Dumnezeu, ca acum să mă slobozească pe mine în pace, că vērură ochii mei mântuirea, care s'a pregătit înaintea fețelor tuturor Românilor de religia rēsariteană din Ungaria și Ardeal“.

Și Dumnezeu a slobozit pe robul seu. Cinci ani a trecut dela cuvintele aceste și ângerul Domnului s'a coborît și a luat sufletul cel mare a metropolitului *Andrieu* din trupul muritor, ca între cei drepti să-l așeze și în locul desfătării celor buni și curați. Și cele din urmă cuvinte ale lui au fost isvorite din iubire de neam, la binele nostru s'a gândit și în ciasul morții, zicend: „Fiți pe pace, aveți-Vē bine, nu Vē sfădiți!“ Că așa zice Șincai, bătrânul cronicar: „Pe neamul românesc mai mult l'au stricat neînțelegerea între dēnșii și pizma dinlăuntru, cari și pe strămoșii nostri, Romanii cei vechi, singur i-au mănecat“. Și pentru aceasta ne-a lāsāt marele *Andrieu* cu limbă de moarte: „Fiți pe pace, aveți-Vē bine, nu Vē sfădiți!“

Și eată că se împlinește acum un pătrar de veac, de când sufletul părintelui nostru ne-a părăsit și trupul lui s'a așezat spre vecinică odihnă în cripta din Rēșinar. „Când Vē veți întoarce dela groapa mea, veți cunoaște pe cine ați pierdut“, a zis pe patul de moarte.

Cunoaștem, Părinte, acum, pe cine am pierdut, că sufletele noastre arse de durere tănjesc după tine și pe tine te chiamă dorul nostru de înaintare și fericire. Suntem orfani și pe tine Te plângem amar, că vedem ce mare tu ai fost și noi ce mici și pēcătoși suntem. Numai amintirea vieții Tale este mângăiere sufletelor noastre și nădejde, că duhul teu va prinde viață nouă în vre-un ales al Domnului, la rugăciunile Tale cerești, și așteptăm cu răbdare pe soțul teu, ca să ne mântuească din jugul, în care cei rei și cei proști earăși ne-au băgat.

O viață are omul în lumea aceasta și aceasta una și singura viață *Andrieu Șaguna* ni-a dat-o întreagă nouă. Deci din tot sufletul nostru aducându-ne astăzi aminte de el, să plecăm genunchii nostri înaintea mării lui; precum el ne-a iubit pe noi, așa să ne iubim noi înșine unii pe alții, precum el a voit binele nostru, așa să ne împreunăm și noi întru binele urmașilor nostri, să ne unim în gândul de a face, ca neamul nostru să ajungă cât mai curēnd la starea visată de dēnsul, că așa va fi între noi sfântă și vecinică pomenirea lui.

Năceaz mare 'i-a ajuns pe Unguri. Eată ce. Mai marii peste oastea împărătească au hotărât limba fiecărui regiment și au dat aspre porunci ca ofierii să învețe limba regimentelor. Sunt adevărate regimente românești, ungurești, sârbești, slovaci și așa mai departe, după numărul și naționalitatea soldaților, cari compun regimentul.

Ziarele maghiare de azi strigă că dreptului de stat maghiar 'i-s'a adus prin asta mare știrbire. Cum adevărat, în oștire, și celelalte naționalități să fie puse pe aceeași treaptă cu Ungurii?

Dar' cum vrei, oameni nesocotiți ce sunteți? Vreți ca și în oștire să introducereți limba ungurească, ori ca ofierii de naștere maghiari să nu fie puși sub aceeași regulă ca ceilalți?

Mai tare par a fi supărați cei dela foile ungurești îndeosebi pentru că în ordinul ministerial se spune: *la avansare se va avea în vedere cunoștința de limbă, s'a dat chiar un termen până la care ofierii să învețe limba regimentului*, — și se știe că Ungurii nu prea fac parte din neamurile cari au descoperit praful de pușcă.

Serbarea Revoluției în România.

Joi la 11/23 Iunie s'a dat în București o serbare spre aducerea aminte a zilei de 11 Iunie 1848, ziua în care fără vărsare de sânge, s'a proclamat în București revoluția și s'a stors lui Vodă Bibescu constituția.

Primăria capitalei României a făcut pentru acest prilej pregătiri dintre cele mai mari. Pe Câmpul Libertății (zis la Filaret) s'a ținut o întrunire populară, la care au luat parte zeci de mii de cetățeni nu numai din București, dar' veniți din toate părțile țării.

Privitor la cele întâmplate în 1848, după-ce Vodă Bibescu fu silit să dea poporului constituția, eată ce ne spune istoria:

Nicolae Golescu, eșind în balcon, anunță buna veste poporului, care o primi cu aclamații entusiaste ce nu mai aveau sfârșit.

În timpul acesta, *Ion Brătianu*, care scăpase prin deghisare de a fi arestat și care lucrase toată ziua de 10 și în cea de 11 pentru izbucnirea mișcării, își făcu loc prin mulțime și, ras cum era, neputând fi recunoscut de oamenii Palatului, se sus la Vodă, căruia-i declară, că după-ce iscălise Constituția, trebuia acum să schimbe ministerul, căci fără de aceasta poporul nu se va împraștia.

Între Golescu și Brătianu se așeză Vodă la masă și sub dictarea lor, scrise însuși demisiunea guvernului existent și lista guvernului celui nou. Ministerul fu format astfel: *N. Golescu*, ministru dinlăuntru; *Șt. Golescu*, logofet al dreptății; *I. Eliad*, logofet al credinței; *N. Bălcescu*, secretar de stat și ministru al treburilor de afară; colonel *Odobescu*, șef al miliției; *G. Magheru*, ministru de finanțe; *C. A. Rosetti*, prefect de poliție.

Când se comunică poporului noul minister, strigăte de bucurie nestăpânită izbucniră din toate piepturile și lacrimi de veselie curgeau pe obraji multora.

N. Golescu, la eșirea sa din palat, fu dus în triumf până la locuința sa.

În timpul în care acestea se petreceau la palat, vre-o 50 de oameni din mulțime, defăcându-se de gloată, porniseră către casarmă, ca să elibereze pe cei arestați acolo. În cale se întâlniră cu căpitanul Mavrocordat, care-i rugă să nu facă nici o turburare și să-l aștepte până se va întoarce dela Palatul domnesc, unde alerga cu proclamația revoluției ca să-i ceară Bibescului a o semna. Cei 50 delegară deci pe 3 dintre ei, ca să parlamenteze cu comandantul casarmei. După vre-o 10 minute însă, căpitanul Mavrocordat fu văzut cum se întorcea în fugă, învărtind în mână proclamația și strigând de departe „Ura!” Entuziasmul pătrunse pe cei 50, cari erupseră veseli în casarmă. Arestatii fură înată liberați și se îmbrățișară frățeste unii cu alții și cu soldații. *C. A. Rosetti*, suindu-se în galeria casarmii, înaintea soldaților o cuvântare caldă, care-i umplu de însuflețire și, purtat în triumf, el porni împreună cu cei 50 și cu tovarășii de arest la Agie,

pentru a se da drumul și celorlalți dintre arestați.

Ziua de 11 Iunie se sfârșia astfel cu o generală fericire și în cea mai perfectă ordine. Fără o picătură de sânge vărsat, fără ca cineva să fi fost atacat sau atins, poporul făptuise transformarea stărei sale politice.

Frica însă păstă de pe urmă pe cei cari mai strașnic împilaseră acest popor. *Vilara* și *lancu Manu* fugiră într'aceiași zi din București și porniră către Giurgiu. Aci poporul li recunoscă și ei scăpară grație numai intervenției autorităților. Așcuși în casa comisionarului Ienake Hurmuz, fură puși a doua zi în taină în câte un butoiu de zăhar și, scoși astfel din oraș fură trecuți în luntri la Ruscuc (Bulgaria).

Mai în urmă Vodă Bibescu 'și-a retras însă iscălitura și cu ajutorul Rușilor a răpit drepturile poporului, ear' capii revoluției s'au refugiat în străinate unde au stat până la 1857.

„Comitetul de inițiativă pentru serbătorirea aniversării marelui mișcări de redeșteptare națională dela 1848, a hotărât, ca în temelia monumentului ce se va ridica în memoria pompierilor, în dealul Spirei, să se așeze următorul pergament:

„Astăzi 11 Iunie 1898 în anul 32-lea an al Domniei M. Sale Regelui Carol I. fiind președinte al consiliului de ministri *Dimitrie A. Sturdza* primar al Capitalei *C. F. Robescu*,

„Pusu-s'a piatra fundamentală a acestui monument pentru aniversarea a 50 de ani, în amintirea pompierilor căzuți pentru patrie în ziua de 13 Septemvrie 1848.

„Au fost față:

„Comitetul de cetățeni pentru organizarea acestei serbări.

„Primarii comunelor urbane din țeară și numeroși cetățeni din tot regatul.

11 Iunie 1898.

Stirile telegrafice ce primim vestecă serbarea a fost măreață. Orașul întreg era Joi împodobit cu steaguri și flori. Seara iluminăție, petreceri populare și muzică în toate piețele.

Dela Praga.

În decursul serbărilor date spre aducerea aminte a lui *Palacky*, s'a ținut și primul congres al ziaristilor slav „din Austro-Ungaria, anume Dumineca trecută.

Debatările au durat vre-o 6 oare, peste tot, fiindcă toate rezoluțiunile erau pregătite dinainte. Fiecare naționalitate avea un referent, care dădu seama despre desvoltarea și actuala stare a presei respectivei naționalități.

Foile maghiare s'au supărat foc pe cele ce au zis atât aici, în congres și cât cu alte ocazii, mai ales reprezentanții Slovacilor și Croaților. *Dr. Mazura*, redactorul-șef al celei mai spornice foi opoziționale croate „*Obzor*“, povestea între altele, că dela inaugurarea erei nouă sub Bani *Peiacevici* și *Kuen-Hedervary*, adevărată idee 1880 încoace, ziarul acesta a fost confiscat de 809 ori; tribunalul a confirmat toate confiscările.

Se confiscă spre pildă foaia pentru un simplu semn de exclamare „(!)“, pus în text; altădată pentru semnul crucii; din cauza citatelor, luate din *Cicero*, *Bluntschli* și alți scriitori, pentru-că au fost publicate pe timpul alegerilor și se refereau la libertatea în alegeri. Proprietarul ziarului a plătit până acum 8000 florini în amende, și la 35.000 florini se urcă celelalte pagube ce le-a suferit prin confiscări. *Dr. Mazura* 'și-a sfârșit referatul printr'un apel de a fi spriginită presa opozițională croată de pe teritoriul regatului croat.

Each ce-i scoate din țtini pe patrioți.

Generalul rus *Komarov*, proprietarul și redactorul-șef al ziarului foarte răspândit „*Sviet*“ (Lumea), ori unde a apărut, 'l-a luat gura pe dinainte vorbind pretutindeni foarte înverșunat contra Nemților, înfățișându-i ca singurii dusmani al Slavilor. Unele vorbe ale lui erau atât de aspre, încât guvernul însuși din Viena s'a văzut nevoit, atât față cu Nemții austriaci, cât și față cu Berlinul, să-i dea o dejană zdrăvăniță în ziarul, ministerului de externe

„*Fremdenblatt*“, pe când celelalte ziare din Viena mai puțin oficioase ori chiar independente încă îl atacă grozav. Ba o depeșă din Praga spune chiar, că directorul poliției de acolo 'i-a dat de știre să nu mai vorbească reu despre Nemți, că ar fi nevoit să-l roage de a părăsi Praga.

„*Neue Freie Presse*“ atacă la locul de frunte pe însuși marele duce Constantin pentru telegrama ce a trimis-o la Praga ca president al Academiei Imperiale de științe rusești și în care dorea ca Cehii să ajungă cele pentru care scria și lupta *Palacky*.

O parte a oaspeților străini a părăsit capitala Boemiei încă Mercuri, partea mai mare însă a rămas să mai facă prin țeară călătorii, pe locuri și oaze mai importante ori mai frumoase.

*

(Coresp. part. a „*Tribunei Poporului*“.)

Praga, 20/6 st. n.

În 17 Iunie au luat început serbările populare, orașul a fost splendid împodobit cu stindarde slave. Toate clasele societății arătau un interes deosebit pentru cele ce aveau să se întâmple, pretutindenea să putea vedea entuziasmul pentru ideea uniunii slave și cu nerăbdare erau așteptați oaspeții, jurnaliști slavi, ca apostoli ai acestei idei.

Serbările s'au deschis seara cu concertul de pe „*Zofinsky Ostrov*“ (Insula Sofiei), insula admirată prin minunata ei pozițiune era transformată în o mare de splendoare și lumină.

Musica a executat piese aparținătoare tuturor națiunilor slave și în primul rând o piesă română: „*Rumunshe pisne*“ (Căntece române) de *Ivanovici*.

La Praga oaspeții sosiseră încă după prânz. O mulțime enormă aștepta la gară sosirea fiecărui tren, pentru a primi pe cei veniți cu strigăte de „*Slava*“ și „*Nazdar*“. La 3 ore d. m. au sosit din Petersburg literatul cunoscut și colonel *Visarion Visarionovici Komarov*, aducând cu sine că dar a orașului Petersburg o frumoasă cunună de argint dedicată memoriei lui *Palacky*; împreună cu *Komarov* a sosit și conectorul dela „*Novoje Vremja*“ *Vasily Alexejevic Prokojev*. În total au sosit vre-o 130 de persoane marcate, ziaristi, deputați, profesori aparținând tuturor naționalităților slave, au fost, poloni, ruși, slovaci, sârbi, croați, rutheni, sloveni și bulgari.

Ca reprezentanții naționalităților noastre aliate Sârbi și Slovaci au fost prezenți următorii:

Sârbi: *Dragutin Ilyic*, *Dr. Emil Gavrila* și *Dr. Panatovici*, redactori ai ziarului „*Zastava*“ și „*Novy Sad*“.

Slovaci: *Carol Salva*, redactorul ziarului *Slov. Listy*, *Adolf Klain*, redactorul la acelaș ziar. *Iosef Skultety*, *Mateiu Dula* și *Andrej Halasa*, redactori la *Slov. Poh'ada* apoi *Ludevit Maróthy*, preot evang. *K. Necessale*, capelan cat. și *Turčan*, econom.

Sâmbătă în 18/VI au arangiat academiile și societățile boeme pentru științe și arte o ședință festivă în Pantheonul Museului regatului Boemiei, cu care ocaziune s'a desvâlit acolo un bust a lui *Palacky*, — s'au ținut multe toaste, în toate s'a accentuat solidaritatea slavă.

Ultima zi a festivităților a avut în program un convoiu a tuturor reuniunilor dealungul străzilor principale, la Quaiul *Palacky*, unde s'a pus peatra fundamentală pentru un monument splendid. O oră și 35 minute a durat traversul înaintea unui punct, cam 30.000 oameni sub conducerea Doctorului *Scheiner*, presidentul reuniunilor de gimnastică „*Sokol*“ cu 144 de stindarde și cu 14 muzici.

Atât în decursul zilei de 18 cât și 19 Iunie au fost banchete, seara tot orașul era în o lumină feerică. S'a făcut totul ca oaspeții să poată duce cu sine amintirile cele mai plăcute, vizitând expoziția și toate monumentele istorice și artistice de care Praga posedă o mulțime.

În zilele următoare s'a dat mai mare importanță congresului ziaristilor, despre care urmează un raport.

A. L.

Inchinăm acest numer al ziarului nostru memoriei marelui arhieru *Andreiu Șaguna*. Ear' pe cetățeri „*Tribunei Poporului*“, fără osebire de confesiune, îi îndemnăm să meargă mâine toți la biserică, și plecând genunchii înaintea altarilor, să zică o rugăciune pentru cel-ce Românismului un atât de puternic altar a înălțat. Și să cetească cu luarea aminte despre viața lui Șaguna, care cât vom trăi, pildă să ne fie întru dragostea pentru neam.

RĂȘBOIUL.

Nici până azi nu avem știri pozitive despre rășboiul spaniolo-american. Știrile ce zic ne sosesc se contrație și acum, în cât ab'a mai ști ce să crezi.

Eată știrile de azi:

Washington, 24 Iunie.

Generalul *Schafter* raportează, că eritrupele sale au debarcat la *Darguri*, la 17 mile departe de *Santiago*.

Debarcarea s'a făcut sub scutul focului de tunuri ce se trăgea de pe mare. Spaniolii au mai fost atacați și de revoluționari, sub conducerea lui *Castilla*. Ajunseseră astfel între două focuri.

Madrid, 24 Iunie.

Deși abdicarea reginei nu se confirmă, totuși recunosc toți, că situația tronului este pr. cară. Dacă Spania va suferi înfrângere sigur, că va izbucni rășboiul civil. *Dn. Carlos* probabil va fi proclamat rege.

Învățre la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe al III-lea Quartal resp. al II-lea sem. 1898 la

„TRIBUNA POPORULUI“

Condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sunt cele următoare:

În Monarchie:

Pe un an . . . . . fl. 10.-
Pe 1/2 an . . . . . „ 6.-
Pe 1/4 an . . . . . „ 2.50
Pe o lună 1.-

Pentru România și străinătate

Pe un an . . . . . franci 40.-

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 2 fl. pe un an, având o întindere de 8 pagini: cele 4 pagini ale foii de zi, plus un adaus poporal de 4 pagini.

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai plătească nimic pentru adausul poporal dela numărul de Dumineca.

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI“

Andrieu Baron de Șaguna.

Andrieu Baron de Șaguna s'a născut în 20 Decembrie 1808 (1 Ianuarie 1809 st. n.) la Miskolez în Ungaria, primind la botez numele de Anastasiu. Părinții lui erau neguțatori, macedo-români, de obârșie din Grabova, în Macedonia.

În etate de 13—14 ani, ca student în a VI-a clasă gimnazială perzând pe tatăl său, s'a mutat cu mama sa la unchiul său Atanasiu Grabovski în Pesta, neguțator de frunte, om cu avere și cu mare vază, unde a învățat științele gimnaziale la priariști și cele juridice la universitatea de acolo.

La anul 1829, absolvind studiile juridice cu rezultat escelent, după sfaturile mamei sale, ale unchiului și ale Episcopului din Verșeț Maxim Manuilovici, român de naștere, tinerul Anastasiu Șaguna se duce la Verșeț spre a studia științele teologice în departamentul românesc. Aici el avu bună primire în casa și la masa numitului episcop și patron al său.

Cunoștințele lui temeinice și seriozitatea impunătoare, însoțite de un exterior plăcut, atrase încă ca elev atențiunea mai marilor săi, astfel, că după ce în anul 1831 termină cu succes eminent studiile teologice, Metropolitul sârbesc din Carloveț, Stratimirovici, îl luă pe Șaguna lângă sine, punându-l profesor la teologie, notariu consistorial și secretariu al său. Ca secretariu arhiepiscopesc și profesor de teologie el înaintă în scurt timp prin toate gradele ierarhice.

La 1 Noiembrie 1833 a intrat în tagma monachală la mănăstirea Hopova în Sirmiu, dându-i-se numele călugăresc Andreiu.

La 2 Februarie 1834 Șaguna se sfinți de diacon; de protodiacon la sărbătorile Paștilor din 1835 și la 1837, după moartea Metropolitului Stratimirovici, fu sfințit de singel, la 1838 de protosingel, și mai târziu în 1842 fu promovat la rangul de Arhimandrit titular al mănăstirii Hopova, și după aceea în 1845 de Arhimandrit actual al mănăstirii Covilului în diecesa Neoplantei, unde a stat până în August 1846.

Murind în 27 Octombrie 1845 episcopul Ardealului Vasiliu Moga, prin rezoluțiunea regească din 27 Iunie 1846 Andreiu Șaguna fu numit vicariu general al eparchiei ardelenice și

primi cărma eparchiei în 22 August același an.

În urma rezoluțiunii împărătești din 24 Iulie 1847 se ținu în Turda, la 2 Decembrie același an, adunarea electorală a protopopilor eparchiali pentru săvârșirea alegerii de episcop. Vicariul Șaguna fu ales în locul al treilea, și prin rezoluțiunea împărătească din 5 Februarie (21 Ianuarie) 1848 fu numit episcop; eară în 18 Aprilie, același an, la Dumineca Tomei, el se chirotoni episcop în Carloveț prin Metropolitul sârbesc Rajacici.

Șaguna — mare ierarh.

„Tu Doamne stii, că cătră scopul meu a alerga doresc: pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deștept, și cu voie cătră tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i atrag“.

Cu aceste cuvinte memorabile și-a dezvoltat Andreiu Șaguna, în cuvântarea ținută cu prilegiul sfințirii sale de episcop în biserica catedrală din Carloveț, întregul program al vieții și activității sale bisericesti și politice-naționale.

În istoria bisericii creștine vom găsi mulți ierarhi, cari s'au strălucit prin strălucirea tronurilor lor episcopale, vom găsi scriitori renumiți, mari oratori și mari eroi ai credinței: nu găsim însă figură asemenea lui Șaguna, care se poartă o luptă titanică de peste un pătrar de secol, să se ridice pe sine din poziția umilă și neînsemnată la culmea strălucirii și a măririi permise unui muritor, să ridice biserica sa din starea oropsită și de sclăvie în care se găsea, la libertate și independență.

Când vicariul Șaguna veni în Ardeal (22 Aug. 1846), el nu avea nici unde să se adăpostească, unde să-și plece capul, așa era de săracă atunci episcopia Ardealului. Eară când luă cărma bisericii ca episcop nouii cei grei începuseră a se ridica tot mai tare pe firmamentul politic al Europei. Anii viforoși 1848—1849 îi petrecu între grele împregiurări pe la Pesta, Viena, Innsbruck, Olmütz și Praga ca conducător al deputațiilor naționale la Tronul Împărătesc.

Încetând revoluția urmă periodul de 10 ani al absolutismului cu regimul militar în frunte

Episcopul Șaguna la începutul anului 1850, în luna lui Martie, când țeara se afla în stare de asediu, ținând cel dintâiu sinod diecesan, după o

întrerupere de un secol și jumătate a sinodalității bisericii române.

Scopul lui principal era: eliberarea bisericii din cătușele sclăviei celei politice cât și a celei bisericesti, și organizarea ei pe baze tari, autonome și independente.

În adunarea memorabilă dela 3/15 Maiu 1848 el a stăruit a se primi în petițiunea adunării cătră Împăratul rugăminte pentru libertatea bisericii și pentru restaurarea Metropoliei române.

Eară în petițiunea deputațiunii române din 1849 la tronul împărătesc, al cărei conducător a fost Șaguna, tot prin stăruința lui se puse punctul „pentru o administrațiune națională de sinestătătoare în privința politică și bisericască“.

Metropolitul Șaguna, spre a îmbunătăți soarta clerului și a poporului, ceru dela regim prin nenumărate petițiuni, pe baza egalei îndreptățiri, ajutoare bănești din vistieria statului.

În urma stăruințelor sale de-adreptul la Împăratul, la regim și la senatul imperial, i-a succes a câștiga preste tot pentru scopul atins dela 1852 până la 1870 pentru scopurile culturale și religioase 54,000 fl. anuali 73,000 fl. odată pentru totdeauna și 1000 galbini din caseta privată a Împăratului.

Afară de acestea el întemeiă din colecte și din averea sa privată mai multe fundațiuni bisericesti și școlastice, și provăzu cu realități considerabile archidieceasa.

În 1850 înființă tipografia archidieceșană. Și, pe lângă toate acestea, mai lăsă încă bisericii sale prin testament întreagă avere sa de 300.000 fl. zicând: „Eu, după stăruința organică, ași pute testa cui și cum ași voi jumătate din averea mea, dar eu rezinez și rânduiesc, în înțelesul canoanelor, ca toată averea mea ce se va găsi după moarte, să rămână archiepiscopiei, noastre spre scopuri bisericesti, școlare și filantropice“ etc.

Dar nu numai îngrijirea de îmbunătățirea stării materiale a bisericii și a clerului îl preocupă pe metropolitul Șaguna, ci mai pe sus ridicarea poporului prin instrucțiune. De aci apoi atâtea silințe din partea lui pentru înființarea a tot felul de institute și școale de învățământ precum: teologie, gimnasiu, reale, comerciale, școale, primare cari lipseau cu totul. El

înșuși puse peatra fundamentală în 1852 la gimnasiul mareț din Brașov. Astfel, la moartea sa, Șaguna lăsa în archidieceasa transilvană: un institut pedagogic-teologic, un gimnasiu complet cu școale reale și comerciale în Brașov, un gimnasiu inferior în Brad, 10 școale capitale și la vre-o 6—700 școale elementare.

Șaguna însă era nu numai un mare spirit organizator, dar și un bărbat de știință, bărbat erudit în toată puterea cuvântului. Studiile sale literare, adânci și grele, făcute pe un teren încă nebatut de alții, dovedesc talentul său, erudițiunea sa înaltă. Cineva trebuie să rămână uimit, că în mijlocul luptelor continue, politice-naționale, Șaguna mai avea timp și pentru studii serioase, cu cari înăvuți literatura română.

Operele date la lumină de metropolitul Șaguna sunt: a) 25 de opere compuse de el însuși; b) cărți revăzute, îndreptate și retipărite de el, la număr 37, între cari se cuprind și toate cărțile bisericesti, cele 12 Mineie, apoi biblia întreagă etc.; c) cărți compuse sau traduse prin alții la îndemnul ori dispozițiunea lui: 26 opere. Diligența lui era fără asemănare. Șaguna a înființat în 1853 și ziarul național „Telegraful Român“.

Metropolitul Șaguna a fost cel mai devotat și energic spriginitor al „Asociațiunii transilvane pentru literatură și cultura poporului român“ funcționând dela început 6 ani de a rândul ca președintele ei.

„Să urăm, zicea T. Cipariu (în adunarea „constituantă din 23 Oct. 1861) să urăm „domni și frați! și aceluia mare bărbat a națiunii (Șaguna) care dela început cu căldură a cuprins la sine și și fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestei asociațiuni, care astăzi din ideea trece în realitate; să-i urăm din inimă călduroasă, cu sinceritate nefășărită și cu resunet străbătător, ca cel ce l-a înălțat la această mare treaptă, să-i însufle purtare de grije părintească pentru națiunea română. . . . Să-i cerem zile fericite, în mijlocul națiunii ajunse la fericire, zile multe și împreunate cu neînțetată mulțumită din partea acestei națiuni bune și tiner simțitoare“ etc.

Șaguna — mare om politic.

Mare preot, mare dascăl al neamului românesc, Șaguna a fost un mare, a-și putea ziece, cel mai mai mare om

Memoriei

Marelui Arhiepiscop și Metropolit gr. ort. român Andreiu baron de Șaguna din incidental aniversării de 25 de ani dela răpaușarea Sa în Domnul.

Motto: „Noi cetim avoaste lupte cum [privim vechea armură, Ce un urlas odată în războaie [a purtat: Greutatea iei ne-apasă, trece [slaba-uo măsură, Ne'ndoim dac așa oameni în [tru adevăr au stat! Grigore M. Alexandrescu.

Biserica dreptmăritoare Zăbranic negru a mbrăcat! Ea ține tristă sărbătoare, Pentru un mire adorat! Arhiepiscopul cu scump nume: Andrei Șaguna cel slăvit, De-un sfert de veac pleacă din lume Pe drum cu flori,—de-un neam jălit.

Erou credinții moștenite Dela strămoși, a străbătut În viață căi înțelenite, Cum rar la noi s'a mai văzut! Și după munci fără păreche, Din noaptea'n zi luptând mereu,

Metropolia noastră veche Să renăscu prin sinul său!

Ah! ce lumină s'arătase Atunci pe sfântul nost altar!... Părea, că cerul să 'ndurase Să ne sloboadă din Calvar!! ... Era lumina învierii

Unui popor al lui Christos, Care a jertfit destul durerii Cu atâtea veacuri de prinos!

Și-au fost destul streine neamuri Cari legea noastră o sugrumau! Destul a nației mândre flamuri, Prin unghiuri negre mpângineau! Destul... căci de p'amvon sunase Cuvânt în graiul românesc! Andreiu Șaguna semnul dase Că munții earăș se trezesc!!...

Eară când văzutu-ș'a el fii Scăpați de crudul inimic, Li așeză stăpanii moșii Ce-o câștigă cu braț voinic, Și-i înzestră cu legi și sfaturi Să umble liberi pe pământ; Să fie una toți și 'n laturi Să naibă nimeni legământ!!...

Când sufletu-mi purtat de dorul Măririi nației românești, Aleargă spre a găsi isvorul Virtuții tale creștinești: Atunci în tine ochii-mi vede Andree o flăcără din cer, Și inima mi voioasă crede Că traianzii 'n veci nu per!

Din plaiurile mbalsamate A nemuririi, unde stai, — Metropolit luminat Uitării deci să nu ne dai! Că geniu Tău, prin lupte grele De-o fi cu noi veghind deștept, Chiar și prin viscole rebele Eroi lupta-ne-om pentru drept!!...

Stăpâne Doamne Împărate! Tu cel ce'n suflete privești, Și 'mparți popoarelor dreptate După măsura, ce-o voești: Cunosce mărirea Ta cea mare Și știu, că toate poți de vrei; Fă inimile noastre altare Și dă-ne Doamne mulți Andrei!!! Bogolîn, Iunie 1898 Alexandru Munteanu al lui Vasile preot gr. ort. român. —

„Andrei“

16/28 Iunie 1898.

Brazii codrului făcut-au Templului umbros ocol, Straje-i țin doi lei de peatră, Al măririi drept simbol... O făclie priveghează Licărind la căpătâiu, Eară pe lespede de marmor Stă „Andrei“ și

„Cel dintâiu“.

Doarme — de un pătrar de secol Sub capela dintre brazii Cel ce ne-a trezit din noapte Și ne-a dat tot ce avem azi. Doar visează despre vieță Celor care l-au perdut? Pentru care și ar fi dată Zece vieți de ar fi avut.

Brazii codrului să 'nchină Peste cel cărui e dat Să trăiască după moarte Și din groapă să dea sfat. Lacrimi de rășină arsă Pică pe învechitul mur

politic, la Români de dincoace de Carpați. Numele lui răsuna dintr'o margine al țării într'alta, până și peste hotarele patriei noastre. Despre el vorbeau și-l admirau străinii ca și Români. În cercurile politice maghiare el era numit „betrânul diplomat“. Ochii tuturor erau ațintiți la el ca la un oracol. El se sui pe scaunul episcopesc între tunete și fulgerile politice ale anului 1848. Partea cea mai mare a inteligenței, în frunte cu Bărnăuț, se adunase la Sibiu așteptându-l ca pe un Mesia. Și de atunci el rămase sufletul și centrul tuturor acțiunilor naționale în tot timpul arhipăstoriei sale. La marea adunare dela 3/15 Maiu 1848 din Blaj, el luă parte ca președinte alături de episcopul unit Leményi, zicând în cuvântarea sa către popor, că ei (cei doi episcopi, unit și neunit) „sunt frați, nu din vre-o fățarie, ci frați în Christos, frați români, cari provoacă pe tot Românul a uita ori-ce neplăceri trecute, și a se privi cu toții de frați, precum sunt ai lor episcopi“.

După adunarea dela Blaj porni la Viena și de aci împreună cu ceilalți deputați naționali la Innsbruck, prezentând Imperatului petițiunea adunării naționale. El interveni la regimul militar luând în apărare pe Români față cu cruzimile Securilor, prin trun raport adresat în 28 Oct. 1848 comandantului Puchner. Ear' la 15 Decembrie același an convoacă la Sibiu o adunare numeroasă de Români, inteligenți și onorațori din toată țeara, între cele mai grele împrejurări politice.

În această adunare se aleasă o nouă deputațiune, cu însărcinarea de a duce omagiul națiunii române la noul Imperat Francisc Iosif I., și împreună cu deputații români din celelalte provincii austriace, a stărui la tron pentru întrunirea tuturor Românilor din Monarchie într'un corp național.

După încetarea revoluției Șaguna se adresă în 24 Decembrie 1849 către guvern, pentru a-i da voie să ridice în Munți-Apuseni un monument în memoria celor căzuți în 1848 și 1849 pentru că, cum o zicea el: „să pereneze memoria lor nu numai prin istoria scrisă, ce se umple de pulvere, dară și prin monumente“. La aceasta guvernul Ardealului răspunde în mod aprobator lăudând ideea Episcopului Șaguna, și promițându-i și din a sa parte ajutor.

În periodul de 10 ani de absolu-

tism, Șaguna purta singur lupta politică, căci activitatea celorlalți bărbați naționali era paralizată prin măsurile polițiale ale guvernului ultramontan. Bărbații naționali, chiar și cei mai de frunte, erau urmăriți și aruncați în temniță. După tribunii Românilor se făcea formală vânătoare. În acest timp Șaguna era scutul lor, nu numai, dar și interveni la guvernatorul Schwarzenberg pentru rebonificarea șeselor ce le făcuseră în anii 1848 și 1849 Iancu, Axente și Balint ca prefecți pentru apărarea cauzei celei drepte, și încă cu succes bun, pentru-că ducându-se el la Cernăuți pentru întimpinarea Monarhului, îi succese a mijloci dela Maiestatea Sa 24.000 fl. pentru bărbații naționali amintiți.

Dela 1852 și 1853 vaza și influința Metropolitului Șaguna începuse a crește tot mai mult, atât la regim cât și în țeară la toate naționalitățile.

Guvernul ultramontan al regimului absolutistic încă viri intrigi și provocă conflicte și neînțelegere între el și Metropolitul Șuluț, între Blaj și Sibiu, sau între uniți și neuniți, cari împedecau ori-ce acțiune în interesul cauzei naționale.

Șaguna aștepta ocaziunea pentru restabilirea păcii și a bune înțelegeri între frați, care i-se dede cu finele anului 1859, când consilierul de apelațiune Basiliu I. Pop, fu înaintat la ministerul de justiție, ca consilieriu de secțiune. Metropolitul Șaguna intruni la sine întreaga inteligență română de ambele confesiuni în Sibiu, pacea și înfrățirea Românilor au fost restabilite. Insuși B. I. Pop a zis la aceasta ocaziune către Șaguna:

„Exceleța Ta ai spart pârtelele cel despărțitor între Români, Exceleța Ta ești restauratorul păcii“.

El era un supus credincios și loial un apărător zelos al tronului și dinastiei. Pentru aceea se și bucura dinsul de mare grație la Imperatul. Meritele lui le-a recunoscut Monarhul de repetite-ori, decorându-l la anul 1850 cu ordinul leopoldin comandor; la 1852 conferindu-i baronatul și numindu-l consilier intim actual de stat al M. Sale, la anul 1864 decorându-l cu ordinul coroanei de ferclasa I; la 1867 cu ordinul leopoldin crucea cea mare; apoi numindu-l regalist la dieta din Cluj și din Budapesta la 1848, de membru la sena-

mul imperial înmulțit la anul 1860 și membru pe viață la senatul imperial casa de sus, și după dualism membru al casei magnaților la dieta din Pesta.

Diploma Imperatului din 1850 prin care fu decorat cu crucea de comandor al ordinului leopoldin este de însemnătate pentru întreaga națiune, fiind ea astfel numită și recunoscută de Imperatul prin următoarele cuvinte:

„Am hotărît, ca Ție iubitelui și credinciosului episcop diecesan al bisericii răsăritene în Ardeal, Andreiu Șaguna să-ți dăm crucea de comandor al ordinului ces. aust. leopoldin al Nostru întru preagrațioasă recunoștință a neclătitei tale credințe și alipiri, sub cele mai grele împregiurări către Noi și casa Noastră, și zeloasei tale conlucrări în interesul cel adevărat al statului și al națiunii române în Ardeal în deobște, apoi mai de-aproape din privință, că Tu în adunarea națională din Blaj cu rară circumspecțiune și dexteritate te-ai silit a însufleți întru credința statornică, către regimul legitim pe români, la cari prin virtuțile și multele tale merite și-ai știut câștiga cea mai intimă venerațiune, și tu deosebire ai făcut, ca națiunea aceasta pe lângă toate napăstuirile, ce a suferit în epoca revoluționară, cu abnegare și sacrificie și-a păstrat neclintit înas-cuta sa alipire către Noi și întreaga patrie“ ș. c. l.

Metropolitul Șaguna era în mare stimă și venerațiune și înaintea străinilor vorbind și scriind despre el ca despre o celebritate europeană.

Cea mai mare operă ce a săvârșit Metropolitul Șaguna, care formează gloria lui cea mai înaltă, este fără îndoială reactivarea vechiei Metropolii a Transilvaniei, în 1864, emanciparea Românilor de sub ierarhia sârbească și organizarea bisericii gr.-or. române la 1868 pe bazele Statutului organic.

În primul congres național-bisericesc el zise în memorabila sa cuvântare:

„Depun cu desevrșită odihnă sufletească toată competența legislativă și administrativă a bisericii noastre naționale în mâinile congresului prezent și ale celor viitoare congrese... De astăzi încolo depun și responsabilitatea pentru ulterioara soartă a bisericii în mâinile acestui congres și ale celor viitoare etc.“

În ultimii ani ai vieții sale, scârbit până în suflet pentru certele și împărecherele iscate între Români, se retrase de tot de pe terenul politic, exclamând „Flere possem, sed juvare non“ adică: pot plânge, dar' nu pot ajuta

În anul 1873 când era să convoace congresul național-bisericesc, moartea l'a răpit din viață în 16/28 Iunie același an. *)

Un discurs despre Șaguna.

Ca să arătăm însă mai luminat cine a fost metropolitul Andreiu baron de Șaguna pentru biserică și națiune, vom da în Nrul viitor cuvântarea care a ținut-o la 22 August 1871 cu ocaziunea jubileului de 25 de ani a arhipăstoriei sale, reșosatul consilier aulic Iacob Bologa.

*) Aceasta biografie s'a prelucrat după izvoarele: „Archiepiscopul și Metropolitul Andreiu baron de Șaguna“ de Nicolau Popea, și „Părți alese din Istoria Transilvaniei“ de George Barițiu.

PROCESUL NOSTRU.

VORBIREA DE APĂRARE

ROSTITĂ DE

DI DR. I. SUCIU,

LA CURTEA CU JURĂȚI DIN ORADEA-MARE.

(Continuare și fine.)

Binele patriei, fericirea patriei iubite a'o avem totdeauna în vedere. Căci precum o mamă nu se poate simți fericită când, după pe foța unuia dintre fiii săi vede expresiunea mulțumirii și a trainului bun, în ochii celorlalți fi ai ei cărește schintea nemulțumirii, a simțului ofensării, oprindă, au pririi, întocmai așa nimenea nu va putea să-și că patrii noastre ar fi fericită, cât timp pe pământul ei locuiesc popoare ofensate, scutate în drepturile lor naționale.

Și fiindcă am sulevat o discuțiune, care isvorește din cele mai nobile sentimente ale noastre, îmi voi da silința să evit totul ce ar pute să jigniască sentimentele orcuiva, și o să am în vedere singur numai scopul de a ne înțelege unul cu altul.

Dacă din punctul de vedere al chestiunii de naționalități aruncăm o privire asupra istoriei patriei noastre, ne vom convinga despre două lucruri:

1. Că deși deosebirea națională a locuitorilor acestei patrie a existat, de fapt, în toate timpurile, totuși aceasta n'a jignit unitatea patriei, ba abia de vom afla un alt stat, în care acest simț de unitate, de cohesiune ar fi fost atât de curat desvoltat, ca în patria noastră.

2. Că mișcarea ce s'a născut în jurul chestiunii de naționalități și care și în zilele noastre se observă, nu e rezultatul agitatorilor, nu al activității agitatorilor de profesiune, ci este efluxul firesc al lucrurilor, e fătul spiritului timpului.

Nimic mai firesc decât că interesele, postulatele singuraticelor naționalități au provocat cu timpul frecări, divergențe naționalistice. Știm din istoria mai nouă a patriei noastre, că nu numai între naționalitatea maghiară și între celelalte naționalități nemaghiare a eșit la suprafață contrarietate de interese, ci și între una sau alta dintre ceste din urmă, ca de exemplu între Români și Sârbi, care conflict de interese a condus apoi la despărțirea ierarhiei a Românilor de către Sârbi și la decretarea independenței bisericii naționale românești față cu biserica sârbească.

Și a condus la aceasta pentru-că despărțirea nu numai că nu jignia interese de stat, ci era un expedient tocmai în interesul promovării păcii interne a statului.

În astfel de înțeles ar trebui rezolvate totdeauna contrarietățile de interese dintre naționalități. Absolutul interes de stat, unitatea statului e lucrul principal, dar' tocmai pentru aceea și în interesul acestui statul este inadmisibil, ca puterea de stat să ocrotiască scopurile exagerate, șovinistice ale uneia dintre naționalități, să i-le iese în apărare în contra intereselor unei alte, ori tuturor celorlalte naționalități.

Și dacă din ori-care parte s'ar manifesta esagerări ori năsuințe jignitoare ori pentru adevăratele interese ale statului, ori pentru una sau alta naționalitate, puterea de stat are datorința să cionteze eventualele exacerențe și cu desconsiderarea acestora să satisfacă în măsură dreaptă postulatele îndreptățite ridicate din ori-care parte.

Dar' nu numai datorința are, ci această fi este și cel mai de căpetenie interes vital chiar, căci dacă nu o face vine în conflict cu spiritul timpului, și fără îndoială, din aceasta luptă va eși în prețul cu atât mai multor șguduirii și răniri grave, cu cât mai multe succese aparente va pute să arete, — de cumva nu va fi făcut problematică însăși existența statului.

Nu amintesc ca exemplu Helveția ori Austria față cu stările naționalistice din

Pare c'ar pica în barbă
La moșnegi cu capul sur...

Dinspre vale s'aud glasuri
Prin „aminurile“ rupte.
E poporul care vine
Să-i dai vieță — pentru lupte.

O făclie priveghiază
Licărind la căpătâiu,
Ear' pe lespede de marmor,
Stă „Andreiu“ și
„Cel dintâiu“.

Maria Cunțanu.

Cântecul busuiocului.

Busuioace de grădină.
Pune-te-aș la iconița
Maicei Domnului senină,
Să-i sfințești puicea gurița...

De m'o săruta odată,
Și ea mie să 'mi sfințească

Înima și gura toată,
Viața toată omenească...

De m'o săruta de dusă
Dragostea să 'mi pară mie
Floare pururea cu rouă
Care ține o vecie...

Busuioace, busuioace,
Ia din ale lunei multe
Fel de feluri de noroace,
Numai două, să m'asculte:

Unul, — dragostea, — că dacă
Nu e dragoste cu nume,
Geaba 'i, ori ce-ar vrea să facă
Bietul om în astă lume;

Altul, — munca lui să fie
Cu răsplată ei, cu sporul:
Altfel traiul e-o pustie
De le duci la toate dorul:

Rădulescu — Niger.

patria noastră, căci sunt aplecat a recunoaște, că asemenea — în cât privește forma de stat nu ar corespunde pe deplin, și nu ar corespunde pentru-că în Ungaria, deși în veacurile trecute conștiința națională dormita chiar și la Maghiari — totuși maghiarimea a fost naționalitatea primă din stat.

Dar... hic Rhodus!

De aci încã nu rezultã dreptul naționalității maghiare d'a stigmatiza ori-ce dorință a naționalităților nemaghiare, ori-ce misuintă a lor, chiar și cea mai inofensivă, de contrarã statului, deși nu e, pentru-cã astfel ajungem acolo, că denegăm însuși îndreptățirea de a fi a naționalităților nemaghiare în stat și punem în contrast cu sine însuși ideea de naționalitate, las' pe cea a egalei îndreptățiri, asigurate prin lege.

Fapt e, că presa maghiară și persoane singuraticie, foarte multe, dar' pentru aceea nu însuși naționalitatea maghiară, ci numai — ca să zic așa — șovinistii ei, se pun de fapt pe acel punct de vedere ca cu ori-ce mijloace să nimicească, să supprime ori ce nisuiță naționalistică nemaghiară și-și au de scop final contopirea naționalităților surori în cea maghiară. *Esesele acestor fanatici învenineză stările dintre naționalitățile patriei noastre.*

Și dacă ar trebui să caracterisãm natura frecvãrilor naționalistice din timpurile noastre, ar trebui să recunoaștem, că de fapt nu despre opãrãrea statului este aci vorba în contra or-cã or ni-unã de ale naționalităților, cari dovãrã ar jigni adevãrate interese de stat, ori chiar ar ținã să spãrgã unitatea de stat, ci este vorba de atacurile și agresiunea unor șovinisti de ai naționalității maghiare, sub firma interesului de stat. a „dei de stat“, în contra condițiunilor de liberã dezvoltare, în contra condițiunilor de existență ale naționalităților nemaghiare și peste tot în contra recunoașterii chiar a existenței naționalităților ca atare.

Aderenții acestei porniri au amefit opinia publicã maghiară prin visunile lor utopice, și fiindcă opinia publicã eserciazã influință asupra legislativei și asupra guvernãrii însuși — i-u succes să le satureze și pe acestea cu idei șovinistice.

Natural, că precum fiecare acțiune provocã reacțiune, așa și față cu aceasta agresivã pornire de maghiarizare singuraticie naționalității s'au pus pe teren de apãrãre.

Nu zic, că pornirea șovinistilor maghiari — pe cât timp rãmãne numai pe teren social — ar fi punibilã; de și urmãrile firești ale ei în prima linie sunt amãrãrea celorlalte naționalități și prin aceasta conturbarea bunei-înțelegeri dintre cetățeni, ear' aceasta constituie violare a intereselor de stat; nu zic, că e punibilã, dar' pentru aceea nu pot zice nici aceea, că ar semãna cu prudentã bãrbaților de stat și cu desinteresatã iubire frãtească dintre cetățeni.

Dar' dacă nu e punibil atacul, cu cât mai puțin punibilã poate fi apãrãrea și provocarea la apãrãre carãși pe cale socialã!

Și partea a doua a articolului incriminat nici nu e altceva, decât apel cãtrã Români pentru a se apãra pe cale socialã față cu tendința de maghiarizare.

Negreșit că articolul e îndreptat în contra tendinței de maghiarizare forțate și brutale, și astfel lucru firesc e îndreptat în contra acelor cari mãrturisesc această tendință și o urmează.

De aci însă nu urmează, că el ar fi îndreptat în contra întregii naționalități maghiare. Nu se zice aceasta nicãiri în articolul incriminat, și dacă dl. acuzator public basat pe câteva frãse luate de aci de ceea din articol și grupate tendențios deduce și susține, că da „articolul vorbește de naționalitatea maghiară ca atare“, căci doar — zice dl. procuror — sub cei „rei și fără de lege“ articolul înțelege pe maghiari, — atunci poftescã dl. procuror și recunoască aci public, că întregã naționalitatea maghiară tinde să maghiarizeze, că în-

treagã naționalitatea maghiară consimte cu tendința de maghiarizare forțatã pe care o sbiceuște articolul incriminat; poftescã dl. procuror și desmintã pe aceia cari neagã aceasta.

Dacă dl. procuror recunoaște această tendință și intențiune de maghiarizare, ca profesatã și urmãritã de întregã naționalitatea maghiară, atunci da, conced că trebuie să se considere ca referitoare la naționalitatea maghiară expresiunile incriminate din articol, și în acest cas renunț la apãrãrea mai departe.

Si ar trebui, să renunț pentru că în acel moment ce se constatã asta d-voastră d'lor jurați ca maghiari ați devenit neîndreptățiti a judeca în cauza d-voastre proprie, neputend fi nimenea în aceeași causã și jãlbuitor și judecãtor.

Și atunci însă voi nega, eu românul, în numele poporului maghiar treaz la minte, că ar fi adevãrat și fapt că a naționalității maghiare însuși ar fi aceasta tendință, și nu numai a câtorva fanatici, a unor fii sciințiti la fire ai ei.

Existã în patria noastrã multe naționalități, fie-care din acestea șiau aspirațiunile lor naționale; fiecare își iubeste individualitatea sa etnicã naționalã, limba, datinile, morãvurile moștenite dela moși-strãmoși, și între marginile legilor existente și în cadrul unitãții statului fie-care tinde să-și asigure aceste comori naționale, să le sporiascã, să le înmulțeascã. Unii dintre membrii cutãrei, ori cutãrei naționalități sunt mai sanguinici, mai impacienți întru realizarea dorului, isvorit din înflãcãrata iubire de neam de a crea, a afla și a pune la dispoziția neamului lor toate mijloacele posibile cu ajutorul cãrora neamul să se întãrieascã, să sporiascã în fericire, să-și vadã la apogeu dezvoltãrii toate momentele psihice și fizice chemate a-l duce în pași cât mai repezi la ținta fericirii visate.

Unii ca acestia, st. d. jurați, în lucrãrile lor nu cunosc considerațiuni, nu rezonază cu sãnge rece, ci întru realizarea scopului lor merg orbiș înainte pe ori-ce cã și cu ori-ce mijloace, un scrupul și nu-și fac absolut nici din faptul, că prin această pornire a lor prea adese-ori lovesc în interesele de dezvoltare, de existență chiar, ale altor neamuri și poare conlocuitoare.

Acestia sunt fanaticii popoarelor. Ear' fanatici avut-au toate popoarele dupã vremuri și au și cele din zilele noastre. Are fanatici în iubirea de neam și poporul român, naționalitatea romãnã, deși nu prea exaltați și are și poporul maghiar, — aceasta din urmă poate prea mulți și prea exaltați.

Contra acestor fanatici prea exaltați ai maghiarimei recte în contra acțiunii lor jignitoare pentru interesele celorlalte popoare conlocuitoare, și în cazul dat contra intereselor naționale etnice ale poporului român este îndreptat articolul clientului meu.

Nu este vorba deci de naționalitatea maghiară, ci de singuraticii membri ai ei, cari în fanatismul lor de rasã trec peste marginile permise și lucrã direct întru jignirea intereselor celorlalte popoare conlocuitoare.

Despre naționalitatea maghiară nu se face amintire în articolul incriminat nici cu un singur cuvânt barem. Ear' în cât aceasta totuși ar resulta — la aparență — vina nu este a articolului, ci a traducerii false, tendențioase, acuzã la acte din partea dlui procuror. Deja la începutul pasagiului al 2-lea se zice în articol: „Români ne-am nãscut și Unguri vreau să ne facem“. — Cine vrea, ca noi să ne facem Unguri? Maghiarii? Naționalitatea maghiară?

Nu! Cel puțin articolul nu o zice aceasta. Cine darã? — N'avem decât să mergem cu 2 rinduri mai în sus, la prima construcțiune din acest pasagiu, și vom afla îndatã, că cine sunt aceia, cari o voesc aceasta.

„Nu ne-au putut lua dar' trupurile în stãpãnire cei rei și fără de lege, că brațele lor împotriva Domnului au secat, dar' vincoazã acum dupã sufletele noastre“. — Nemijlocit dupã aceasta construcțiune urmează construcțiunea cu „Români ne-am nãscut și Unguri veau să ne facem“... Eatã deci deslegarea enigmei, care dlui procuror atât de grea i-s'a pãrut, în cât nici n'a cãutat să și-o deslege, ci mai bucuos a hazardat aserțiunea, că Ungurii, naționalitatea maghiară voeste, ca noi să ne facem Unguri.

Construcțiunea de mai sus însă spune apriat, că cine o voeste aceasta: cei rei și fără de lege. Ear' că sub acestia pe cine avem să înțelegem, am arãtat mai sus, adevãrã fanaticii, șovinistii Maghiari.

Nu este deci vorba de naționalitatea maghiară, ci numai de singuraticii membri exaltați ai ei.

Va zice doar dl. procuror, că deși în articol nu se spune pe față, că naționalitatea maghiară ca atare, ca individualitate etnicã o voeste aceasta, totuși în realitate autorul astfel a înțeles, și astfel a dorit să-l înțelege și cetitorii. Pe ce basã? Pe basa suspiționãrii, căci doar' în firul richisitorului sau dl. procuror a incriminat tendința articolului, care dupã d-sa nu poate fi alta decât să provoace în Români urã contra Maghiarilor. Această tendință i-o ascrisese clientului meu dl. procuror — se înțelege că în mod volnic numai, fără a i-o și putã dovedi.

Dar' — de internis non judicat praetor, este principiul justiției. Nu poate judeca nimenea pe un om oare-care pentru ceea-ce el simte în internul seu, cât timp acestui simțemânt nu dã vãditã expresiune cu graiul ori în scris, ori prin fapte ce vin în colisiune cu ordinea de drept. Și nu poate fi judecat nimenea pentru ceea-ce el simte în internul seu, deoparte fiind-cã pentru simțemântul seu — cât timp nu cearcã a și-l da pe față și prin fapte nu vine în colisiune cu legea, — nu poate fi tras la rãspundere, ear' de altã parte și pentru-cã nimenea dintre muritori nu poate ști, că ce se petrece în internul oare-cuiva, ci numai unul Atotștiitorul Dumnezeu. Și dacă totuși dl. procuror incriminează expresiunile „cei rei și fără de lege“ ca referitoare la întregã naționalitatea maghiară, pe motivul, că și autorul așa le-ar fi înțeles, atunci dl. procuror earãși nu face alta, decât mai hazardează cu o acuzã gratuitã, nedoveditã, la adresa clientului meu.

Dar' pentru-ca dl. procuror să nu fie prea mult timp muștrat de nedumerire, că oare într'adevãr ghecit-a simțemântul clientului meu în privința înțeleșului expresiunilor, „cei rei și fără de lege“, — mã grãbesc cita din însuși articolul incriminat explicarea acestor expresiuni:

„Stãpãnirea ni-a hotãrit perzarea și frunțãșii în adunarea țerii au zis, că gândul le este să facã unguni din noi și așa lucrã, cum zic“.

Eatã deci, cine sunt acei „cei rei și fără de lege“. Stãpãnirea, „az uralmon lévök“, cei cari dețin puterea, și frunțãșii, „a vezetök“, acestia voesc, ca noi, Români fiind, Unguri să ne facem și acestia: cei dela putere și frunțãșii „au zis în adunarea țerii“... etc.

Onorat tribunal! Onoratã curte cu jurați! Am ajuns la un pasagiu din pãrțile incriminate de dl. procuror, a cãrui falsã și eronatã traducere din traducerea prezentã de dl. procuror este în stare nu numai să Vã inducă în eroare, stim d. jurați, și să Vã predispunã hotãrit în contra clientului meu, ci să-l prezente pe acesta chiar și ca mincinos, ori rãu și fără de lege și el, care întocmai ca cei „rei și fără de lege“ despre cari e vorba în articolul incriminat, știind lucrã în contra adevãrului și dreptãții.

Se zice adevãrã în traducerea dlui procuror, că „A kormány vesztünkét határozta el és a vezetök az országgyűlésen kimondtak“.

Nu e adevãrat! Autorul articolului în-

criminat n'a zis-o aceasta. N'a zis, că „guvernul“ a hotãrit pierzarea lor (a Romãnilor), ci stãpãnirea, „az uralmon lévök“, adevãrã cei cari țin în mână puterea. Ear' acestia pot fi o clicã oare-care în sinul cutãrui partid, în sinul claselor sociale conducãtoare; pot fi un clic chiar în sinul guvernului, la nici un cas însã nu este guvernul oficios, care lucrã și face în numele Maj. Sale însuși, în plenitudinea lui, — ci numai o clicã, „cei rei și fără de lege“ (a rosszak és gonoszak). Dar' chiar guvernul însuși de ar fi! Ori nu este permis, în stat constituțional, să critici faptele guvernului și să-ți dai pãrerea asupra lor? Ori nu vedem, cum zi de zi este criticat guvernul în presa opoziționalã, fără ca dlui procuror, ori altuia dintre acuzatorii publici să-i fi venit în minte a trage înaintea barei judecãtorești presa opoziționalã maghiară, pentru critica ce o face guvernului și faptelor sale!

A doua parte din construcțiunea de mai sus, pe care dl. procuror își bazează unul dintre „sdrobitoarele argumente“ în contra clientului meu, e: „și frunțãșii în adunarea țerii au zis, că gândul le este să facã unguni din noi“ etc. redatã în traducerea dlui procuror: „a vezetök az országgyűlésen „kimondtak“... .

Eatã, stimați jurați, o singurã expresiune, un singur cuvânt, reu tradus și fals redat în limba pe care D-voastre o înțelegeți, ce mult schimbã înțelesul frãsei, și ce apt e a presenta pe clientul meu înaintea D-voastre ca pe un om care cu intențiune și cu rea credință spune neadevãruri! Nu „kimondtak“, st. dle procuror, ci „az mondtak“, nu dieta „a decretat“ ci în dieta „s'a zis“, ear' între aceste doue noțiuni este deosebire colosal de mare.

N'a decretat dieta, că voeste să facã din noi maghiari cu ori-ce preț. Nici n'a avut lipsã să decreteze astfel de lucruri, căci sunt doarã destui fanatici, destui șovinisti exaltați în sinul naționalității maghiare, cari lucrã din rãșputeri într'u ajungerea acestui scop și fără ca dieta să se blameze înaintea lumii mari prin decretarea unor astfel de porniri, cari atât de flagrant lovesc în drepturile naționale ale naționalităților nemaghiare.

Va să zicã „frunțãșii au zis în adunarea țerii“, ear' ceea-ce se petrece acolo se petrece publice, la vederea și auzul lumii, se i-au chiar protocoale stenografice despre fiecare cuvânt ce se rosteste. Este deci crimã, e agitãțiune și directã provocare la urã din partea clientului meu, dacă spune în foaie, ca să știe și poporul român, că ce au zis domnii cei mari în „adunarea“ țerii?

Nu se referesc deci la naționalitatea maghiară nici aceste expresiuni incriminate de dl. procuror.

Trec peste celelalte acuze de rang secundar, ridicate de dl. procuror în contra clientului meu, parte fiind-cã nu mult trag în cumpenã, parte fiind-cã și așa știe toată suflarea, că sunt acuze forțate, ca și trase de pãr, ca să Vã predispunã prin ele pentru — lovitura de grație, ce la finea richisitorului seu o dãdu — acuzatului, și mã opresc la această loviturã de grație.

Dupã toate cele, câte dl. procuror a adus în contra acuzatului, se întoarce D-sa cãtrã dte și cu oare-care emfasã exclamã, că la ce să-și mai dee silința a Vã convinge despre vinovãția acuzatului, când eatã Vã convinge prea pe deplin el însuși prin pasagiul în care provoacã pe Români să-și ridice fruntea și să priveascã împrejur; ti provoacã să-și ridice brațele, să striveascã pe cei cari li-se opun, dar' mai mult prin frãsa de încheiere a articolului: „Din somnul cel de moarte deșteaptã-te Române!“

Ce vor să însemne toate acestea, decât agitare, provocare directã, plane când grozav! — le strigã să se trezeascã... și să-și ridice brațele! Fără doar' și poate este vinovat acuzatul de agitațiune și provocare la urã în contra naționalității maghiare, ba chiar și în contra Ovreilor, despre cari zice că-s spurcați—deci osân-

diți-l, osândiți-l cât mai aspru și cât mai curând.

Așa este, stimați d. jurați, autorul se îndreaptă către Români în acest articol și îi îndeamnă să-și ridice fruntea și să privească împrejur; să-și ridice brațele chiar, și sfirșește apelând la ei, ca să se trezească din somnul cel de moarte.

Dar' cu ce scop le zice acestea? Spre ce scop să privească Românii împrejur? Spre ce scop să-și ridice brațele? La ce țintește acusatul prin apelul, ca Românii să se trezească din somnul cel de moarte?

Natural, că dl procuror vi-a prezentat dte toate acestea ca zise în scopul, ca Românii să se scoale toți umăr la umăr, și ridicându-și brațele să strivească, să calce în picioare și să nimicească pe toți aceia cari le stau în contra, adică pe cei cari vreau, ca „unguri să ne facem” etc., mai ales că însuși acusatul zice în articolul său că „Cei ce se împotrivesc, striviți să fie”...

Nu e de nirat, st. d. jurați, că dlui procuror astfel îi place să interpreteze frazele incriminate de d-sa și sulevate mai sus.

D-sa este obicinuit numai să atace, și astfel nu poate pricepe, ca cineva să poată provoca la ridicarea brațelor și în scop de apărare în contra atacurilor.

Voiu dovedi însă dlui procuror, că în adevăr de apărare e vorba în articol și nu de atac. Și voiu dovedi-o aceasta earăși cu însuși textul pasagiului incriminat.

„Ridică-ți fruntea Române și vezi împrejur. Duhul vre murilor plutește peste popoare și a sosit ceasul mântuirii. În lături! cei fricoși și cei haini și cei păcătoși. Ear' noi cu toții să ne ridicăm și zăgaz să punem pornirilor dușmane și uniți în cugete și în simțiri zid să zidim tare neamului nostru. Vlădici și țărani, săraci și bogați, toată suflarea românească la luptă să sară, că vremea s'a împlinit, duhul vremurilor este cu noi. Cei ce se împotrivesc, striviți să fie de noi, că stăruirile împiedecă lupta.”

Ce se zice în acest pasagiu? „Ridică-ți fruntea Române și vezi împrejur”. Ce? Ce va vedea el în jur de sine? — Va vedea însuși toate celea ce autorul spune în articolul său; va vedea cum „cei răi și fără de lege” voesc, ca el din Român ce e, să se facă unguș; va vedea și se va convinge însuși, cum „fruntașii” în adunarea țerii au zis, că gândul lor e, ca din el să facă unguș și cum și lucră în acest sens; va vedea ce s'a făcut din actual cel mai momentuos al vieții sale, din taina sfântă a cununiei, etc. etc. Și toate acestea vâzându-le Românul trezit din „somnul cel de moarte”, adică din apatia și nepăsarea lui de până acum, ce să facă? I-o spune earăși articolul:

„Ear' noi cu toții să ne ridicăm și zăgaz să punem (korlátot emeljük) pornirilor dușmane”...

Mă închin înaintea cunoștințelor din arta strategică ale dlui procuror, dar' nu cred să-mi poată spune un singur popor, care atunci când e să plece la atac în contra cuiva, își ridică mai întâiu zăgaz, ca să-și închidă calea pe care ar avea să înainteze în contra dușmanului. Aceasta o face numai cel ce simte și vede, că dușmanul vine în contra lui, și o face, ca să se apere în contra atacului. Dar' faptul, că provocarea din acest pasagiu incriminat e numai îndemn de apărare și nu de atac, se confirmă încă și mai mult prin rëndul ce nemijlocit urmează după cel cu „zăgazul”, în care se zice: „și zid să zidim tare neamului nostru”. Va să zică: zid pentru ca dușmanul cu scopurile lui perhoroscate de noi să nu poată pătrunde în sanctuarul naționalității noastre.

Așa cred, st. d. jurați, că lucrul e destul de evident. Nu e vorba, ca Românii să se scoale să-și „ridice brațele” spre atac, ci să se apere, și și aceasta nu în contra naționalității maghiare, despre care articolul nici nu vorbește, pe care acusatul nici nu o presintă confrăților săi, ca periculoasă pentru interesele lor naționale și agresivă în contra lor, ci numai în contra acelor

câțiva „răi și fără de lege”, în contra fanaticilor, șovinistilor.

Cât privește frasa, că „Cei ce se împotrivesc, striviți să fie de noi”... este evident din întreg firul articolului, evident mai ales din pasagiile în cari e vorba despre cei cari se virăsc printre noi și provoacă ceartă și neînțelegere între frați (întră Români), îndeamnă la supunere oarbă zicând că „nu taie sabia capul plecat”, cei cari desmântă dela luptă și nu aduc jertfă, etc. despre cari articolul zice, că „sunt nouă mai dușmani de cât dușmanii”, și în fine însași din construcția în partea ei finală, unde se zice „că stăruirile împiedecă lupta” — că aceea se referă la Români, la unii membri slabi de înger și răi de suflet ai însuși neamului românesc cari sunt numai balast, povară pe umerii națiunii.

Din cele premise este evident, că articolul îndeamnă la apărare și nu la porniri agresive în contra oare-cărei naționalități. Și în adevăr, st. d. jurați, noi, poporul român suntem în defensivă. Zi de zi suntem atacați din partea presei maghiare, zi de zi suntem insultați în cele mai sfinte sentimente ale noastre, în pietatea față de bărbății binemeritați pentru neamul nostru, chiar și în cele sacre bisericăști ale noastre, suntem atacați și insultați până și în demnitatea de om. Și nu sunt numai fraze de insultă, aruncate pe hârtie fără nici un rost din partea cavalerilor presei maghiare, ci o lucrare cu plan, având un scop anumit, pe care de regulă și-l și ajung. Ca să nu mă provoc la prea multe exemple, amintesc numai cazul de la Bocsig și cel de aici din Oradea-mare.

Când cu manevrele din jurul Boros-Sebeșului, la cari și M. Sa regele a luat parte, deputatul Horváth Gyula în „Magyar Hir-lap” alarmase întreaga țeara cu vestea teribilă, că la Bocsig Românii au plănit atentat în contra trenului M. Sale și că numai din o norocoasă întâmplare nu li-a succedat Românilor planul criminal. Mai târziu a numit chiar și câteva nume, întră cari pe preotul din Bocsig îl prezenta ca autor intelectual al planului de atentat. Aproape o săptămână de zile „M. H.” nu mai slăbia pe Români din cele mai infamante epitețe și acuse, și insista morțic pe lângă minciuna sa ziaristică chiar și după categoricele desmintiri oficiale. Preotul din Bocsig și-a luat satisfacție înaintea legii pentru insultele adresate lui personal, și Horváth Gyula, șef-redactorul foii și deputat dietal, a fost osândit la temniță.

Dar' Românimea, dar' poporul român, care încă a fost insultat și acusat de Horváth Gyula și încă cu cea mai infamă crimă ce se poate închipui: cu încercare de omor în contra capului încoronat al țerei; poporul care a fost terfelit, injurat, prezentat magiarilor ca atentator în contra persoane sacrosancte a Domnitoriului! și totuși nu s'a aflat un singur procuror în țeară, care să fi tras pe Horváth Gyula la răspundere pentru agitație și provocare la ură în contra naționalității române!

La Orade? Vă este prea bine cunoscut debutul de tristă memorie al nefericitului Pituk. Știți, că în urma palavelor lui întregă presa maghiară vârsa foc în contra episcopului Pavel, injurându-l și numindu-l trădătoriu de patrie. Știți, că aceasta presă atât de mult a agitat în contra episcopului și a celorlalți Români, până când agitațiunile ei au sugerat cetățenilor oradani ideea de a-și răsbuna contra episcopului prin spargerea ferestrelor, prin dermarea caselor și prin alte fapte de puțină cinste.

Estă un eclatant cas de agitațiune, care și-a avut și rezultatele dorite! — Întreb pe dl procuror, făcut'a oare-căreia dintre foile maghiare proces de presă pentru agitație? — Nu!

Nu dlui, pentru-că presei maghiare toate îi sunt ertate, ear' noi, când păharul suferințelor se umple, când nu mai putem răbda insultele și batjocurile presei maghiare — dacă parăm cât de cât ata urile, suntem

trași înaintea barei judecătorești, pe motivul că am agitat, că am provocat la ură!

Noi pentru îndeletnicirile de injurături ale presei maghiare suntem Vogelfrei, pentru noi nu există procuror care să ne apere, ci numai să ne acuse!

Un cas mai recent este cel de mai orialaltăeri, când „Budapesti Hir-lap” se pune a bucina în lume, că Românii din Arad au comis vandalism asupra sătrilor pregătite pentru festivitățile arangiate de „Országos Nemzeti szövetség” la Arad. Inzedar venită foile maghiare din Arad, cari de fel nu se pot privi de nepreocupate față cu Românii, să desmintă aceasta calumnie, „Budapesti Hir-lap” nu se lasă convinsă și agită și mai departe în contra Românilor. Sunt curios, aflase-va procuror maghiar, care să-i ceară răspunderea pentru aceasta agitare în contra Românilor!

Dlor Jurați! Tot luptătorul care ține la demnitatea stindardului sub care luptă, trebuie să știe respecta și pe cel al contrariului; și tot anteluptătorul unei idei trebuie să-și știe impune și respect față de persoană auteluptătorilor cetii contrare. Se reduce doar fiecare pe sine în valoare și se diminuează, care conbata pe contrar nu cu arma cinstită, ci cu stropirea cu noroiu.

Așa este și în lupta ideilor, în lupta naționalistă. Și totuși auteluptătorii nostri tot mereu sunt aruncați cu tină și insultați pe nedemul din partea oamenilor a presei dvoastre. Și azi dl procuror a numit de „közönséges gonosztevők” — criminali ordinari — pe memorandiștii nostri.

Dar ve zic și să vă însemnați, că pe cât de mai nealese, mai nelioiale, mai josnice sunt atacurile îndreptate în contra lor, pe atât se înalță ei mai mult și mai tare în iubirea și respectul ce li aducem noi, cu atât mai mare va fi trecerea și popularitatea lor la Români.

Cele ce se scriu la adresa noastră în presa maghiară le știți și dte, nu am lipsă să cetesc aci specimene. Dar' pentru-ca să arăt, că cu ce arme suntem noi combătuți, eată aci acest argument ad hominem, trimis pe postă unui distins Român aradan (arată diploma cu streangul.) Din acest argument putem deduce mult, dar' putem vedea și aceea, că în ce chip să desonorează pe sine însuși aceia, cari prin astfel de arme luptă în contra noastră.

E luptă întră noi, st. d. jurați, e luptă inversunată, în care noi Românii suntem în defensivă. E un fel de duel, ca să mă exprim astfel, în care contrariul duce lupta cu arme și mai multe și mai agreate de public, ear' noi cu singura armă ce ni-a mai rămas, cu presa noastră, abia de răsbim să prindem și să parăm loviturile contrariului. — Este oare cu drept, este uman și cavaleresc lucru, ca dte, secundanții, să oprți mâna tocmai a celui din defensivă, pentru-ca lovitura atacatorului cu atât mai simțitoriu să-l isbiască?...

Nu voiu mai abusa de paciunța dte, st. d. jurați. Voesc să termin.

Aveți înaintea dte un concetățean, asupra căruia aveți să roștiți verdictul după cea mai bună chibzuință. Cetățeanul judecă asupra cetățeanului, frate asupra fratelui, cetățean liber în opiniunile sale, asupra liberei exprimări a opiniunilor.

Ați auzit și de sigur ați și cumpenit argumentele acusei, ați auzit și cele ale apărării, este rëndul dte acum, ca prin verdictul ce-l veți rosti asupra clientului meu să-l redați libertății, să-l spălați de grava acusă ce i-o face dl procuror, ori să-l osândiți și dte.

Veți judeca, st. d. jurați, asupra clientului meu așa pre cum vă va dicta conștiința dte, și 'mi place a crede, că liberi de orice influințe esterne și cu atât mai puțin influințați de opiniunea publică preparată de presa șovinistă. Ori cum veți judeca, clientul meu va primi verdictul dte și va

suporta și consecuentele lui liniștit în conștiința sa, că nu a comis cele ce i-le acuză dl acusator public, nu a voit să agite în contra naționalității maghiare și nici n'a agitat.

Cu aceste cuvinte ași putea și să termină, st. d. jurați, dar' iubirea de patrie, dorul de a vedea restabilită pacea, bunăînțelegerea și iubirea frățească între popoarele patriei noastre, mă îndeamnă să mai rostesc câteva cuvinte.

După cum am zis, dte vă stă în viață și să achitați și să osândiți pe clientul meu nimenia nu vă cere seamă despre verdictul dte. Nu treceți însă cu vederea frumoasa și înțeleapta aforismă a celui mai mare maghiar al secolului nostru, a contelui Stefan Széchenyi, care ca și cum ar fi prevenit în lunga serie de procese de presă și condamnări naționalistice, zicea următoarele:

„În timpurile de acum nu este de ajuns a scrie legi; ci trebuie a și trezi simpatia față de ele. Și dacă cineva nu se supune oare-cărei astfelu de legi, pe care fratele lui o perhoroscă, se înfiozeze de ea, asprimea literei drept că l poate omorî dar' scopul nu și-l ajunge, căci face din el martir, ear' martiragiul naște fanaticism.”

Al dte a fost și este acest geniu și mare bărbat, îl veți asculta doară pe el mai bucuos de cât slaba mea voce, ci tunetele dlui procuror, și veți rosti asupra clientului meu verdict de achitare.

Varietăți.

Cât costă un observatoriu astronomic! Dintră toate observatoriile astronomice cele mai renumit este observatoriul Yerkes din Chichago, care acum atrage asupra-și atențiunea lumii prin uriașul său telescop. Acest institut astrologic, deschis nu de mult, a costat sume atât de enorme, în cât stă să nici nu le crezi. În prima linie trebuia amintită lentila uriașului telescop; diametrul acesteia e de 40 policare și e ultima și cea mai escelentă operă a renumitului eselator american Alvan Clark, mort în anul trecut. Prețul lentilei a fost 132.000 fl. Celelalte părți ale telescopului au costat 110.000 fl.; cupola observatoriului și padimentul mobil au costat 90.000 fl. Afară de acestea întregul edificiu, recuisitele astrologice, utilimentul pentru încălzit cu vapor, mașinile de vapor și cele dinamice, motorii, etc. au costat alte 270.000 fl., ear' prețul intervalului pe care e edificat observatoriul, e 100.000 fl. Afară de acestea institutul a cumpetat și în cinstele multe aparate foarte prețioase și rari de aflat, așa că se poate crede că nu esagerează revista aceea de specialitate, carea zice, că valoarea materială a observatoriului face 1 1/2 milioane de florini.

Avis.

Tragerea la sorți a losurilor loteriei de obiecte, arangiată de Reuniunea femeilor române din Sibiu, se va efectui la 30 Iunie a. c. 3 oare p. m., în casa institutului „Albina”, strada Măcelarilor Nr. 20, în locul „Mesei studenților”, în prezența comitetului și a unui comisar al autorității politice.

Losuri se mai află de vânzare până în ziua tragerei la sorți în Sibiu: la președintele comitetului, la „Albina” și la Librăria archidieceasană.

Din ședința comitetului Reuniunii femeilor române din Sibiu ținută la 17 Iunie 1898.

Dr. N. Vecerdea
secretar.

Maria Coșma
președintă.

NOUȚĂȚI

Arad, 24 Iunie n. 1898.

Examenul în Arad. Mercuri s'au sfârșit examenele elevilor și elevelor dela școala română din Arad. Din partea comitetului parochial, ca șcaun școlar, la toate examenele au asistat d-nii Dr. N. Oncu, president și alți membri ai comitetului, și Gavriil Bodea, președinte-conducător al examenelor, delegatul inspectorului școlar. Ear' comisar examinator dl I. Moldovan, învățător. Atât la școala conduse de d-nii N. Ștef, I. Moldovan, M. Oltean și I. Vanceu, cât și la școala de fete condusă de d-șoara Maria Precupaș, elevii și elevetele au dat răspunsuri bune și peste tot, examenele s'au făcut înspre mulțumirea tuturor; ceea-ce dl Bodea a și accentuat în vorbirele sale cu cari a încheiat examenele și anul școlar.

Din partea părinților școlărilor s'au exprimat mulțumiri d-ilor Dr. N. Oncu și G. Bodea, cari poartă atâta grijă și interes cauzei învățământului.

Duminecă va fi încheierea sărbătorească a anului școlar și distribuția premiilor.

— Examenul dela școala superioară de fete din Arad au avut și în anul acesta rezultate, cari au satisfăcut și încântat publicul participător. Încheierea indeosebi s'a făcut cu o coremonie care merită toată lauda. Aceasta încheiere s'a făcut după o programă bogată de 31 puncte, declamări și cântări corale și la pian. S'a cântat frumos și s'a declamat cu dibăcie. Intre piesele declamate au figurat: „Armingeni” de Coșbuc, „La o iconă” de Vlahuță, „Un vis e fericirea” de Negruzi ș. a. — Lăudăm știl și abilitatea corpului didactic și mai ales a doamnei directoare M. Popovici, cari știu să ajungă la asemenea succese.

Dela Seghedin primim știrea, că vestitul *Hatzinger*, directorul temnițelor, care a chinuit atâția Români, a fost pus în pensie... cam fără voie. D'atunci cei întemnițați sunt tratați mai omenește.

Înșind zilele trecute din temniță părintele M. Rubinoviciu, au mai rămas acum d-nii G. Făgărășan, învățător și Emanuil Sard, jude.

Fie sănătoși, să scape în pace!

Himen. La 9/21 Iunie c. și-a serbat canonia religioasă în biserică din Sibiu, subarbiul Josefîn, precum aflăm, dl Ioan Aleman, referent de foraterie în Varscar — Vakuf (Bosnia), fiul preotului din Topârcea (lângă Seliste), cu d-șoara Irina Șovu, guvernanta la școala super. de fete la Asociației. Felicitări sincere!

Șaguna și deputația țigănească. Se știe că Șaguna, între sutele de nobile însușiri avea și obiceiul, de făcea vizitație canonică prin comunele din Archidieceasă, pentru a cunoaște perfect biserică și credincioșii ei. Sosind odată într'o comună frunțașă, a primit rënd-pe-rënd deputațiile și partidele jeluitoare. Intre partide — ce se vezi — și o ceată de cioroi, în frunte cu voivodul lor. Țiganii s'au jeluuit Arhierelui, că Români nu vor să-l lase în biserică. Șaguna le-a ascultat jalbele până la sfârșit și le-a promis că le va face dreptate. Țiganii, însuflețiți de vorbele blânde ale Arhierelui venerabil, au isbucnit în trigăte: „Să trăiască Maria-sa Șagună!” — Ii țiganizaseră numele! A ris cu poftă și blândul Metropolit

In atențiunea învățătorilor, recomandăm valoroasa lucrare pedagogică: *Treptele formale ale învățământului*, de Dr. Petru Șpan, profesor seminarial în Sibiu. Această lucrare e menită a face învățătoria română cunoscută cu principiile mai noi ale metodei, privitoare la predarea materialului după treptele formale. Sperăm, că fiecare învățător va grăbi și să procure acest îndreptar excelent pentru învățământul modern. Prețul o coroană. A apărut la tipografia archidiecească în Sibiu.

„Trădare!” este titlul unui ziar nou ce primim din București. Intreg numărul este conservat afacerii gimnaziului român dela Brașov. Se arată cu documente reaua voință și ușurință cu care s'a ridicat acuză de

trădare și cât reu s'a făcut școalelor prin nesocotita interpelare a dlui Take Ionescu, pe care a desaprobat-o cu asprime chiar „Telegraful Român”, foaia metropoliei pusă să vegheze asupra intereselor școlare. Se arată de asemeni legătura dintre dl Take Ionescu și protopopul Voina, omul pățimăș și plin de răutate prin care s'a pus la cale întregul șandal, atât de păgubitor cauzei gimnaziului.

Spion sugrumat. Unul dintre cei mai dibaci spioni ai lui Jeszensky era se moară într'o noapte trecută moarte cu ștreang pe străzile Budapestei. Numele lui e Meșter Károly, și cum scriu foile maghiare, el s'a distins prin „desvélirea planurilor Românilor cu privire la sărbările de 3/15 — Maiu” (Probabil că tot acest Meșter va fi cel cu apelurile „comitetului hei fere de nume”) în timpul cel din urmă spiona mișcările socialiștilor din capitală. În noaptea din 22 Iunie, Meșter reîntorcându-se din slujba sa de spion dintr'o cafenea, a fost atacat de 2 indivizi, unul i-a aruncat un ștreang în gât, ear' celalalt i-a aplicat cu un cuțit mai multe lovituri în părțile inimii. Apropiindu-se însă nește oameni, atentatorii au luat-o la fugă, ear' Meșter a scăpat cu viață, căci cuțitul nimerise cartea lui de serviciu, ear' prin sugrumare își perdu-se numai conștiința. — Poliția până acum n'a dat de urma făptuitorului. Să crede că ei sunt socialiști.

Tricolorul românesc în Cherechiu. Un abonent din Cherechiu cetind despre cele întâmplate în Munții-Apuseni pentru frumosul nostru tricolor, ne scrie următoarele: „Vă aduc la cunoștință, că la noi în comuna Cherechiu tinerii poartă cu mândrie mai toți pe pălăriile lor tricolorul românesc, dar' laudă lui Dzeu și celor ce-l poartă, căci până acum nu s'a aflat nici un perdevară, care să ne nege purtarea tricolorului.”

Este frumos și demn de laudă dela tinerii din Cherechiu, că poartă tricolorul românesc. Bine ar fi să-i imiteze și tinerii de prin celelalte comune. Neplăcerile trecătoare, ce ni-le pricinuesc înfumurăți slujbași ai stăpânirii pentru-că purtăm ce e al nostru, — să nu ne descurăgieze. Las' să vadă, că de ceea-ce nouă ne este drag și sfânt nu ne lășdăm cu nici un preț.

Români din Lugoj. Sub acest titlu „Egyetértés” de eri publică o poveste întreagă despre luptele ce românii au purtat și poartă împotriva unui fost solgăbirău (Ierynai Antal) pentru-că el ar fi făcut curte unei Românce d'acolo fica unui Român frunțaș. Atâta l'au tot șicanat pe solgăbirău, în cât acesta a și fost transferat departe de Lugoj. Povestea ungurească începe cu niște ocări la adresa d-lui dr. Isidor Pop, care nu le place „patrioților” din cauză că nu e maghiaron! Urmează apoi cu ocări la adresa d-lui dr. Simeon Tămaș, alt Român vrednic...

Toate aceste le face ziarul unguresc în vederea procesului de presă ce s'a deschis erii la Timișoara, proces în care solgăbirăul a fost acuzat pentru urite lucruri, săvârșite împotriva multor familii din Lugoj.

Eroare de tipar — ad hominem. „Liga Română”, publicând știrea despre numirea deputatului Ciocan de profesor universitar la Budapesta, scrie următoarele: „D. Ciocanu este un intim al Bar. Bánffy, un om care până acum totdeauna a fost *pata* la ori ce servicii i-a cerut stăpânul său.” De, — „pata” încă are înțeles!

Sfințire de rugă. Marți după Rusalii s'au ridicat trei cruci deodată în comuna *Moneasa*. Ceremonialul religios s'a îndeplinit de cătră preoții Zacharia Milian, Ioan Tirla și preotul locului. A urmat apoi prânzul comun la care au participat și preotul român, forestierul dominiului și șeful de gară din loc, cari veniseră la biserică noastră.

Ca în trecut monesani și acum se întrec cu satele din jur în celea religioase și în înaintare. Ear' preotul lor e: *Tereanțiu Nonu*.

O ingerință ilegală. Sub acest titlu ni-se scrie din *Mehala*, de lângă Timișoara, că în urma pensionării veteranului învățătoriu

I. Nicolaevici, comitetul parochial a hotărât să deschidă concurs pentru ocuparea postului, punând între condițiunile de concurs și aceea, că concurentul pre lângă pedagogie să aibă calificațiune de 4 clase gimnasiale ori reale. Dl protopresbiter tractual însă a cassat această condițiune, substernând Venerabilului Consistoriu spre aprobare concursul fără condițiunea dorită și hotărâtă de comitetul parochial. Contra acestei ingerințe a dlui protopresbiter se plânge autorul corespondenței, exprimându și regretul, că dl protopresbiter de dragul oare-cărui favorit al său pe care voește să-l protejeze la postul de învățătoriu din Mehala, dar' care nu are calificațiunea condiționată de comitetul parochial, pune bețe în roate la dorul de progres și cultură al mehălenilor. Salariul învățătoresc e 400 fl., la care s'ar afla de sigur concurenți cu calificațiunea de patru clase și învățători harnici, și dacă aceasta nu va fi de ajuns, hărnicia și diligența ce o va dovedi la noi (fitoriul învățătoriu) ne va obliga a-l îmbunătăți, dar' să ni-se impună să alegem proști, nu primim încheia corespondentului.

Petrecere în Periceu. Tinerimea română din *Selagiu* arangiază în 11 Iulie st. n. o petrecere cu dans în Periceu, cu ocaziunea adunării generate a „reuniuni învățătorilor Români sălăgeni.” Prețul de intrare 1 fl. Ofertele benevole a se trimite la adresa cassariului V. Olteanu, Periceu (Perescen.)

Visita împăratului Germaniei la Erusalim, Constantinopole și București. Cetim în „Le Temps”: „În urma unei conferențe a împăratului Wilhelm cu consulul Germaniei la Erusalim, dl de Fischendorf, programul călătoriei în Palestina a fost definitiv hotărât. Debarcarea se va face la 26 Octomvrie st. n. în portul Caifa. Se crede că mai înainte împăratul va visita pe Khedivul din Egipt. Dela Caifa se va face o excursiune la lacul Ghenesaret și apoi la Nazaret. Intrarea solemnă a împăratului în Erusalim se va face la 29 Octomvrie. La 30 Wilhelm al II lea se va duce la Betleem, și la 31 va asista la Erusalim la inaugurarea bisericei Salvatorului. Intorcerea se va face prin Constantinopole și București...”

Preot catolic osândit. Curtea cu Jurați din Iași a osândit Marți pe abatele Moris-seau la 5 ani închisoare, 2500 lei despăgubiri civile și 3500 către stat. Numitul preot fusese un adevărat călău în niște sate unde făcea propagandă catolică. El a împușcat doi țerani și pe alții i-a ranit grav.

Botez cu moarte. Se știe, că vapoarele nouă, înainte de a fi încreditate valurilor, trebuie botezate. Botezatul acesta e o mare festivitate, la care — dacă e vapor de stat — asistă câte cineva și din casa domniitoare. Astfel s'a întâmplat de curând, că s'a botezat vaporul englez „Albion”, la care ceremonie a asistat ducele de York și o sunedenie de public. După botez, vaporul a eșit din port la primul curs pe apă, ducând cu sine pe oaspeții cei veseli. Un orcan însă a ridicat apele, valurile au năvălit în „Albion” și peste 300 de oameni au căzut în apă. Se depeșează din Londra, că vreo 50 de inși s'au înecat.

Moartea grozavă a unui ofițer. Un ofițer din Berlin, primind ordinul se transporta cu câțiva soldați două butoaie de praf de pușcă nefolosibil, a executat ordinul. Ajungând la câmp, — soldații rămaseră mai îndereț, — unul dintre butoaie a explodat, mutilând grozav corpul ofițerului. Capul și mâinile iau sburat în aer, ear trunchiul a fost părjolit de tot. Corpul ofițeresc jălește pe unul dintre cei mai inteligenți ofițeri.

Atentat la viața țarului și a țarinei. Din Petersburg sosește senzațională știre, că la curtea imperială au fost deținuți: contele *Zvanov*, camerierul țarului, soția lui *Ivanov*, dama de curte, majorul *Șişkin*, pe

urmă bucătariul curții și vre-o câțiva alți oficiali de curte. Toți aceștia au fost transportați în închisoarea fortăreței numită Petru Pavel. Causa arestării lor este, că medicul de curte Dr. Andriev, a descoperit în ceaiul ce s'a servit părechii imperiale o mare cantitate de otravă. Țarina beuse deja din ceai, — și momentan a fost cuprinsă de spasmuri și cu tot antidotul ce a luat, e într'o stare îngrijitoare. Se scrie, că afară de cei arestați au mai fost și alții implicați în acest atentat. Cercetările se continuă.

Decorat. M. S. Regele a conferit d-lui Cesar Colescu-Vartic, ordinul Steua României în gradul de cavaler. Dl Colescu este un publicist de valoare și a obținut ordinul pentru activitatea sa literară Felicitam și noi pe valorosul publicist.

Avis. Un D. avocat, care are lipsă de un scriitor bun, să se adreseze la Pavel Bosco în Făget, cottul Caras-Severin. —

Medic român în Karlsbad. Med. Univ. Dr. *Romulus L. Crăciun*, medic clinic în spitalul univers. imp. reg. din Viena (Clinica dlui consilier de curte Prof. Neusser.) Specialist pentru morburile interne. Medic al asociațiunei pentru îngrijirea studenților morboși din Viena Protector: Majestatea Sa împăratul etc. etc.

Ord. din 1 April—1. Octomvrie dela oarele 6—9 a. m. și 3—5 p. m. în *Mühlbad-gasse* casa „Schwarzes Ross”.

Med. univ.

Dr. Nicolae Comșa, Karlsbad

„Weinhaus” *Sprudel-Gasse*.

Din cauza îmbulzelii de materie, am fost nevoiți să amânăm pe alt număr publicarea mai multor rapoarte și scrisori ce ni-au sosit.

Poșta redacției.

V. P. Gr. Beci. Mulțumim de binevoindă. Acum este însă târziu să mai revenim asupra unor întâmplări depărtate. Alte lucruri, cu toată plăcerea.

G. Palascariu, Gerefiter în Cetate. Am primit. Laudă vouă că vă ocupați și cu lucruri de acestea. Se vor publica mai târziu, când le vine rëndul.

Dlul Vasilie Filimonescu în Banat-Comloș. Este în adevăr lucru urt ceea-ce ne scrii, că a făcut preotul A. C. din F. și ceialalți, dela cari d-ta ai cumpărat poame, căutând a te păgubi și meținându-se de învoiala făcută, dar' corespondența d-tale nu o putem publica, nefiind lucrul de interes general. Zice un proverb românesc, că „nu este pădure fără uscături”, și așa și între oameni nu pot fi toți la fel și cu dreptate, dar' pentru aceea, pentru păcatele unora ca aceștia nu trebuie să ne perdem încrederea în cinstea și simțul de dreptate al tuturor fraților nostri de un neam și sânge.

ULTIME ȘTIRI

Budapesta, 23 Iunie.

Astăzi s'a pertractat înaintea Curții cu jurați procesul intentat ziarului slovac „*Národné Noviny*”, pentru doi articoli. Ca acuzat stătea însuși prim-redactorul foaiei, *Ambros Pietor*; deoarece-tribunalul respinse pe acela, care a fost arestat de cătră Pietor ca autor al articolului.

Osânda sună: 8 luni temniță de stat.

Editor: Aurel Popovici-Barciannu.
Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

Bibliografie.

„Trecei de ani de domnie ai Regelui Carol I. „Cuvântări și acte. Vol. I. 1866—1880. Volumul I. 1881—1896. Edițiunea Academiei Române. București 1897.

„Biblioteca Noastră“ de sub direcțiunea dlui Enea Hodoș profesor în Caransebeș apare în fie care lună.

Numerele apărute până acum sunt: Nr. 1. S. Secula, „Realități și Visări“, novelete. — Nr. 2. Iosif Bălan, „Iancu de Hunyad“, cerc. istorică. — Nr. 3. și 4. G. Coșbuc, „Versuri și Proză“. — Nr. 5. Gr. Alexandrescu, „Fabule alese“. — Nr. 6. N. Macovișteanu, „Dela Sate“, piesă teatrală. — Nr. 7. Zotti Hodoș, „Intocmai!“ comedie. Nr. 8—9 O. G. Lecca, „Istoria Țiganilor“. Nr. 10 E. Hodoș, „Convorbiri pedagogice“. Nr. 11—12 E. Hodoș, „Căntece Bănățene“, cu un răspuns profesorului Dr. G. Weigand

„Istoria universală“ pentru școalele secundare de Vasile Goldiș, profesor. Volumul III. *Evul nou*. Editura librăriei Nicolae I. Ciureu, Brașov. 1897.

„Gramatica Română“ pentru învățământul secundar de Ioan Petran, profesor. Partea I. Sintaxa. Arad. Editura autorului. Se poate căpăta și la administrația „Tribuna Poporului.“

„Abecedar ilustrat“ compus pe baza principiilor pedagogice moderne de învățătorii: Iosif Moldovan, Nic Stefu, Iuliu Groșoreun, Nic. Boscaiu și Petru Vancu. Prețul unui exemplar 20 cr. A se cere la administrațiunea „Trib. Pop.“

„Manual de Theologia Morală“ de Dr. Athanasie Mironescu Craioveanu, profesor la universitatea din București. Tipografia „Cărților bisericești“.

Licitațiune minuendă.

Comitetul parochial gr.-or român din Ciuciu, protopresbiterat Halmagiului, escrie concurs de licitațiune minuendă pe 21 Iunie (3 Iulie) a. c. după amiază la 2 ore, ce se va ținea, în școala română din loc pentru edificare bisericeii din Ciuciu.

Prețul de exclamare 4349 fl. 43 cr.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Ciuciu, Iunie 8/20 1898.

Comitetul parochial.

185 1—1

A apărut!!
și se află de vânzare la administr. „Tribuna Poporului“.

„VIERITUL“

de PETRU VANCU, învățător în Măderat.

carte foarte instructivă pentru cultivătorii de vițe.

Prețul 60 cr. franco.

Cumpărători dela 10 ex. în sus primesc rabat de 10%

(175) 10—10

Administrația
„TRIBUNA POPORULUI“

Banca generală de asigurare mutuală.

(33) 56— **„TRANSILVANIA“**
ÎN SIBIIU.

asigurează pe lângă condițiunile cea mai favorabile:

1. în contra pericolului de foc și exploziune; clădiri de orice fel, mărfuri, produse de câmp, mobile etc;
2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări să primesc din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan, etagiul al II.)
precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

Circulare și prețuri-curente

NOTE

Opuri și Broșuri

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barcianu Arad

Strada Aulich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci

PLICURI

Invitări, cărți de vizită, anunțuri funebrale

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectueșc prompt.